

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
FINANŠU KATEDRA

Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas analīze

BAKALaura DARBS

Autors: profesionālās
augstākās izglītības bakalaura studiju programmas

Apdrošināšana un finanses
pilna laika klātienēs students

Kalvis Kauliņš

Stud. apl. Nr. kk09104

Darba vadītājs: M. ekon., lektore Larisa Bule

RĪGA 2013

Saturs

Anotācija	3
Annotation	4
Ievads	5
1. Civiltiesiskā atbildības jēdziens	7
1.1 Civiltiesiskā atbildība	7
1.2 Apdrošināšana	8
1.3 Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana	10
1.4 Apdrošināšanas summa	20
1.5 Apdrošināšanas prēmija	20
1.6 Apdrošināšanas tarifs	21
1.7 Apdrošināšanas atlīdzība	23
2 Latvijas Republikas apdrošināšanas kompāniju produkti civiltiesiskajā apdrošināšanā	25
2.1 Profesionālās darbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšana	32
2.2 Gaisakuģu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana	37
2.3 Būvniecības risku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana	38
2.4 Kuģu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana	39
2.5 Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana	40
3 Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas analīze 2006 – 2012 gadam	44
3.1 Vispārīgā CTA analīze 2006 – 2012. gadam	47
3.2 OCTA analīze	57
Secinājumi un priekšlikumi	67
Priekšlikumi	68
Izmantotā literatūra un avoti	69

Anotācija

Bakalaura darba „Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas analīze” mērķis ir pamatojoties uz pieejamo literatūru un statistikas datiem, izpētīt Latvijas civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas tirgus tendences, kā arī izstrādāt priekšlikumus turpmākajām darbības attīstības iespējām.

Darbs sastāv no 3 nodaļām. Pirmajā nodaļā tiek aprakstīta apdrošināšanas un civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas būtība. Otrā nodaļa tiek veltīta civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidu apskatei. Trešajā nodaļā tiek veikta OCTA un VCTA analīze.

Bakalaura darbs sastāv no 69 lapas, tajā ietilpst 2 tabulas un 14 attēli. Darbā ir izmantoti 21 literatūras avots – speciālā ekonomiskā literatūra, statistiskie materiāli un interneta resursi.

Atslēgas vārdi: civiltiesiskā atbildība, apdrošināšana

Annotation

Bachelor thesis „Liability insurance analysis” target based on the available literature and statistics is to explore Latvian liability insurance market trends, and to develop proposals for the growth opportunities.

The thesis consists of three chapters. The first chapter describes the insurance and what liability insurance is all about. The second chapter is devoted to civil liability forms. The third chapter is Motor TPL insurance and liability insurance analysis.

Thesis consists of 69 pages, includes 2 tables and 14 figures. The paper used in 21 literary source - special economic literature, statistical materials and Internet resources.

Keywords: civil liability, insurance

Ievads

Pašlaik apdrošināšanas pakalpojumi ieņem būtisku lomu sabiedrībā. Jo sevišķi, ja tas ir saistīts ar to, ka dažus apdrošināšanas pakalpojumus kā obligātus nosaka Latvijas Republikas spēkā esošie normatīvie akti. Tas arī attiecas uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu.

Saskaņā ar Civillikumu jebkurai personai, kas ar savu darbību vai bezdarbību radījusi zaudējumus Trešajām, tas ir, citām personām, šie zaudējumi ir jāatlīdzina. Taču šos zaudējumus ir iespējams apdrošināt, tā izvairoties no neparedzētiem izdevumiem, kad kāda Trešā persona, pamatojoties uz likumdošanu, ir tiesīga izvirzīt un iesniegt tiesā prasību par zaudējumu atlīdzināšanu.

Jebkuras profesijas pārstāvis, veicot profesionālo darbību, ir civiltiesiski atbildīgs par savā darbībā nejauci pieļautajām kļūdām, kā rezultātā tiek nodarīts kaitējums Trešajai (citai) personai, tāpēc, masu medijos bieži vien ir sastopami vairāku profesiju pārstāvju norādījumi, ka viņu profesionālā darbība ir droša, jo viņiem saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem sava profesionālā darbība ir jāapdrošina. Tādējādi tas ļoti ietekmē sabiedrību, jo sabiedrība ir saņēmusi zīmi, ka viņu profesionālajai darbībai var uzticēties.

Darba mērķis: pamatojoties uz pieejamo literatūru un statistikas datiem, izpētīt Latvijas civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas tirgus tendences, kā arī izstrādāt priekšlikumus turpmākajām darbības attīstības iespējām.

Lai sasniegtu darba mērķi autors bakalaura darba izstrādāšanas gaitā risina šādus uzdevumus:

- izpētīt speciālajā literatūrā civiltiesiskās apdrošināšanas vispārējos raksturojumus, tās būtību un veidus;
- izpētīt obligātās civiltiesiskās apdrošināšanas veidus;
- izpētīt dažādus civiltiesiskās apdrošināšanas veidus;
- izpētīt civiltiesiskās apdrošināšanas juridiskos aspektus;
- veikt CTA apdrošināšanas produktu raksturojošo rādītāju analīzi;

Bakalaura darbs sastāv no trīs daļām. Pirmajā daļā autors izpēta literatūru, kas rada priekšstatu par apdrošināšanas nozari, civiltiesisko atbildību un civiltiesisko atbildības apdrošināšanu.

Otrajā darba nodaļā tiek apskatīti biežāk izplatītākie civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidi Latvijā, tiek izpētīti normatīvie akti, kas regulē civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidus.

Trešajā darba nodaļā tiek analizēta civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas stāvoklis no 2006. – 2012. gadam.

Savā darbā autors izmantojis šādas pētījuma metodes:

- salīdzināšanas metode;
- ekonomiskās literatūras analīzes metodes;
- informācijas apkopošanas metode.

Darbā tiek veidota apdrošināšanas tirgus analīze laika posmā no 2006. – 2012. gadam.

Darbā tiek izmantota literatūra latviešu valodā, kā arī likumi un noteikumi civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas darbības regulēšanai. Interneta avotī pārsvarā ir apdrošināšanas sabiedrību mājas lapas vai citi avoti, kuros atspoguļoti civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas rādītāji.

1. Civiltiesiskā atbildības jēdziens

Lai būtu vieglāk izanalizēt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, vajadzētu saprast terminu „civiltiesiskās atbildības apdrošināšana”, kas sastāv no diviem jēdzieniem:

- civiltiesiskā atbildība
- apdrošināšana

Noskaidrojot šo abu jēdzienu būtību, izpratne par civiltiesiskā atbildības apdrošināšanu būs vispusīgāka.

1.1 Civiltiesiskā atbildība

Lai analizētu civiltiesisko atbildību, ir nepieciešams uzzināt juridiskās atbildības jēdzienu, jo civiltiesiskā atbildība ir viens no juridiskās atbildības punktiem.

Juridiskā atbildība ir valsts piespiedšanas piemērošana tiesību pārkāpējiem par izdarīto tiesībpārkāpumu, kam ir personisks, mantisks vai organizatorisks raksturs. Juridiskā atbildība izpaužas kā nevēlamās sekas (sodu piemērošana) personai, kas izdarījusi tiesībpārkāpumu. Personiskā rakstura sekas, nozīmē, piemēram, brīvības atņemšanu, mantiskā rakstura sekas – naudas sodu, mantas konfiskāciju, organizatoriskā rakstura sekas – atbrīvošanu no amata, uzņēmuma slēgšanu.¹

Atkarībā no tiesībpārkāpuma rakstura izšķir sekojošus juridiskās atbildības veidus:

- kriminālatbildība
- administratīvā atbildība
- disciplinārā atbildība
- civiltiesiskā atbildība

Kriminālatbildība ir valsts vārdā uzlikts personas pienākums atbildēt par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, un šī atbildība ir saistīta ar vainīgā personiskās brīvības, atsevišķu tiesību vai materiālā rakstura ierobežojumiem. Kriminālsodi un noziedzīgi nodarījumi, par kuriem šie sodi tiek uzlikti, ir paredzēti Krimināllikumā.

---

¹ Džugleja T., Tiesību pamati, Rīga, 2012., 41. lpp

Administratīvā atbildība ir juridiskā atbildība, kas izpaužas administratīvo sodu piemērošanas veidā pret personām, kuras izdarījušas administratīvos pārkāpumus. Piemēram, administratīvais pārkāpums ir pasažieru braukšana bez biļetes transportlīdzeklī, darba devēja darba līguma nenoslēgšana rakstveida formā ar darbinieku u.c.

Disciplinārā atbildība rodas, personām pārkāpjot darba kārtību, dienesta, mācību disciplīnu. Disciplinārā piespiešana izpaužas, piemēram, kā piezīme, rājiens, atlaišana no darba u.c.

Civiltiesiskā atbildība izpaužas kā tiesībpārkāpēja pienākums atlīdzināt citai personai nodarītos zaudējumus. Civiltiesiskie pārkāpumi ir pienākumu, kas izriet no līguma, nepildīšana, nelikumīga darījuma noslēgšana u.c., tāpēc šis juridiskās atbildības veids paredz ar pārkāpumu nodarīto mantiskā rakstura zaudējumu atlīdzināšanu, neizpildītā pienākuma piespiedu izpildīšanu. Piemēram, nesamaksātā parāda, līgumsoda, kavējuma naudas piedzišana, darījuma atzīšana par spēkā neesošu.²

Civiltiesiskā atbildība ir īpaša un jauna tiesiskā attiecība (saistība), kas rodas no likuma (tiesas normu) pārkāpuma, t.i., likumā vai līgumā noteiktā pienākuma neizpildīšanas gadījumā, un kas izpaužas pienākumā atlīdzināt (kompensēt) šī pārkāpuma rezultātā nodarītos zaudējumus vai citādi atjaunot cietušā tiesisko stāvokli pirms pārkāpuma, vai samaksājot līgumsodu, un šī pienākuma piespiedu izpilde (realizācija) tiek nodrošināta ar valsts piespiedu līdzekļiem. Civiltiesiskā atbildība pārkāpējam izpaužas vai nu negatīvu mantiska rakstura seku veidā, vai arī personisko tiesību ierobežojumu vai papilddienākumu veidā.

Vispārējai civiltiesiskajai atbildībai ir materiāls raksturs – personai kas nodarījusi kaitējumu ir pilnībā jāatlīdzina cietušajam – trešajai personai – zaudējumi. Noslēdzot civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu, pienākums segt zaudējumus pāriet uz apdrošināšanu. Par nodarīto kaitējumu apdrošinājuma ņēmējs var būt atbildīgs gan likumā paredzētā kriminālā, gan civiltiesiskā veidā.

1.2 Apdrošināšana

Līdzīgi kā daudzās darbības jomās, arī apdrošināšanā nav vienas universālas definīcijas, tāpēc grāmatas autore piedāvā vairākas dažādu avotu – skaidrojošās vārdnīcas, mācību grāmatas un likuma – sniegtās definīcijas.

---

² Džugleja T. Tiesību pamati. Rīga: 2012, 41 – 42 lpp.

Apdrošināšana – vienošanās, saskaņā ar kuru jūs ik gadu maksājat noteiktu naudas summu īpašai kompānijai ar mērķi aizsargāt kaut ko, piemēram, jūsu māju, mašīnu vai veselību. Ja kaut kas notiek jūsu mājai vai mašīnai, vai jūs saslimstat, kompānija maksā jums noteiktu naudas summu.

Apdrošināšana – apdrošinājuma ņēmēja vai apdrošinātā iespējamā zaudējuma riska nodošana apdrošinātājam

Apdrošināšana – īpašs ekonomiskās darbības veids, kas saistīts ar mantisko interešu zaudējuma riska pārdali starp apdrošināšanas dalībniekiem (apdrošinājuma ņēmējiem), ko veic specializētas organizācijas (apdrošinātāji), kas nodrošina apdrošināšanas iemaksu akumulāciju, apdrošināšanas rezervju veidošanos un apdrošināšanas izmaksu veikšanu apdrošināto mantisko interešu zaudējuma gadījumā.

Lai arī pirmā definīcija ir visvienkāršākā, šķiet, ka vislabāk apdrošināšanas būtību atspoguļo pēdējā definīcija. Tātad:

- zaudējuma risks tiek nodots no vienas personas citai, bet ne samazināts. Piemēram, nodegušas ēkas vai dabas stihiju radītais zaudējums kādam būs jāsedz jebkurā gadījumā – vai tas būs pats īpašnieks vai apdrošinātāji. Kopumā katras valsts ekonomikā ir izdevīgi paaugstināt dažādu zaudējumu kontroles efektivitāti;
- tiek veidotas rezerves, no kā tiek segti zaudējumi, kad tie iestājas.

Ir būtiski uzsvērt arī apdrošināšanas sociāli ekonomisko aspektu. Jo vairāk cilvēku laikus veidos uzkrājumus dažādu neparedzētu zaudējumu segšanai, jo mazāka ir dažādu katastrofu ietekme uz sabiedrības dzīvi kopumā.³

Apdrošināšanas iedalījums pēc apdrošināšanas objekta⁴:

- 1) Apdrošināšana pret zaudējumiem un bojājumiem
  - īpašuma apdrošināšana
    1. apdrošinātie riski
    2. apdrošināmā īpašuma veidi
  - ar uzņēmuma saistīto risku apdrošināšana:
    1. uzņēmējdarbības pārtraukuma apdrošināšana
    2. finanšu risku apdrošināšana, pasākumu nenotikšana
    3. galvojumi
    4. politisko risku apdrošināšana
    5. kredītu apdrošināšana
    6. darbinieku ļaunprātīgas rīcības apdrošināšana

³ Sūniņa K. Apdrošināšana, Rīga: 2003, 9-10 lpp

⁴ Turpat, 65 lpp

Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana

- vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana
- produkcijas civiltiesiskās atbildības apdrošināšana
- profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana
- transporta līdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana

Personu apdrošināšana

- veselības apdrošināšana
- dzīvības apdrošināšana
- nelaimes gadījuma apdrošināšana
- ceļojuma apdrošināšana

1.3 Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana

Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana⁵ – tā ir jauna apdrošināšanas sfēra mūsu valstī, kur apdrošināšanas objekts ir civiltiesiskā atbildība pret trešajām personām, kurām var tikt nodarīts zaudējums, apdrošinājuma ņēmēja darbības vai bezdarbības dēļ. Atšķirībā no īpašuma apdrošināšanas, kur tiek apdrošināts konkrēts fizisko personu vai juridisko personu īpašums, un personu apdrošināšana, kura tiek veikta, lai apdrošinātu noteiktus notikumus, kas ir saistīti ar dzīvību un darbaspējām, civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas mērķis ir ekonomiska potenciālo kaitējumu nodarītāju aizsardzība, kur katrā konkrētā apdrošināšanas gadījumā zaudējums ir noteikts naudas izteiksmē.

Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana ir patstāvīga apdrošināšanas sfēra. Apdrošināšanas objekts ir apdrošinājuma ņēmēja atbildība pēc likuma vai līgumā noteiktā atbildība pret trešajām personām par tām nodarītajiem kaitējumiem (ar to saprot nodarījumu, kas ir izdarīts trešajām personām vai personai). Iestājoties apdrošināšanas attiecībām, apdrošinātājs uzņemas atbildības risku par saistībām, kas rodas, ja apdrošinājuma ņēmējs nodara kaitējumu trešo personu dzīvībai, veselībai vai mantai.

Vispārējai civiltiesiskajai atbildībai ir materiāls raksturs – personai, kas ir nodarījusi kaitējumu, ir pilnībā jāatlīdzina cietušajam – trešajai personai – zaudējumi. Noslēdzot civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu, pienākums segt zaudējumus pāriet uz

---

⁵ Leonoviča L, Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga:2003, 142-143 lpp

apdrošinātāju. Par nodarīto kaitējumu apdrošinājuma ņēmējs var būt atbildīgs gan likumā paredzētā kriminālā, gan civiltiesiskā veidā.

Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā ir iekļauta iespēja par kaitējuma nodarīšanu gan trešo personu veselībai, gan īpašumam, kurām pēc likuma pienākas attiecīgas izmaksas, kas kompensē nodarītos zaudējumus.

Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgums garantē apdrošināšanas aizsardzību, ja apdrošinājuma ņēmējam trešās personas izvirzītu gan pamatotas, gan nepamatotas prasības

Rietumu valstīs ir pazīstami šādi civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidi:

- Uzņēmumu civiltiesiskās atbildības apdrošināšana, kas uzņēmumam garantē to summu atlīdzināšanu, kuras uzņēmumam ir jāizmaksā sakarā ar darbinieka atlaišanu no darba vai sakarā ar tā nāvi, kuru ir izraisījis nelaimes gadījums darbā.
- Personu civiltiesiskās atbildības apdrošināšana.
- Profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana.
- Uzņēmējdarbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšana (nekustamo īpašumu īpašnieki, plaša patēriņa preču ražotāji, vides piesārņošanas un kodolatlīdzības apdrošināšana).

Latvijā apdrošināšanas likumdošana paredz sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (obligātu), lidmašīnu un kuģu īpašnieku, kā arī vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu. Visos veidos, izņemot minēto, transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu un zvērinātu notāru, revidentu, prakses ārstu civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, apdrošināšana ir brīvprātīga.

Saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu, jebkurai personai ir jāatbild par zaudējumiem, ko tā ar savu darbību vai bezdarbību izraisījusi citai personai, tās mantai vai īpašumam. Šos zaudējumus iespējams apdrošināt, t.i., nodrošināties neparedzētiem gadījumiem, kad kāda cita persona, pamatojoties uz likumdošanu, ir tiesīga izvirzīt un iesniegt tiesā prasību par zaudējuma atlīdzināšanu.

Jāmin svarīgākais, ar ko šis apdrošināšanas veids atšķiras no citiem veidiem – apdrošināšanas atlīdzību saņemt nevis apdrošinājuma ņēmējs, bet persona, kura ir cietusi zaudējumus.

Patlaban Latvijā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana visbiežāk tiek piedāvāta kā juridiskām personām, tā arī uzņēmējdarbībām. Privātpersonas var apdrošināties kā savas profesijas pārstāvji, piemēram, ārsti. Latvijā šobrīd civiltiesiskā atbildības apdrošināšanas aktuāla namīpašniekiem, pārtikas ražotājiem u.c. profesijām.

Liela iespēja šī apdrošināšana paver uzņēmumu vadītājiem, sākot ar paša uzņēmuma atbildības apdrošināšanu, kā strādājošiem, tā arī klientiem un beidzot ar gatavo izstrādājumu

apdrošināšanu. Latvija pēdējos gados ir kļuvusi populāra sabiedrības vadības civiltiesiskās atbildības apdrošināšana. Šo polisi iegādājas paši sabiedrības dibinātāji, tādejādi aizsargājot sevi no nevēlamām finansiālām sekām.

Latvijā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana vēl ir attīstības stadijā. Šobrīd atbildību pret trešajām personām galvenokārt apdrošina kopuzņēmumi vai Rietumu firmu pārstāvji, kuri tā dara savās valstīs.⁶

Svarīgi ir zināt, ka netiek apdrošināts nekvalitatīvs darbs, bet gan sekas.

Ļoti nozīmīga civiltiesiskās apdrošināšana ir ražotājiem, jo pat vislabākajam un pieredzējušākajam ražotājam gadās saražot brāķi. Jārēķinās ar to, ka produkcijai tiek noteikts garantijas laiks, bet pārtikas produktiem – izlietošanas termiņš. Visus izdevumus, kas saistīti ar remontu vai defekta novēršanu, sedz pats ražotājs. Tomēr pastāv risks, ka produkcijas nepilnības dēļ sadeg ne tikai televizors, bet arī izdeg viss dzīvoklis, tādēļ produkcijas ražotājs ir atbildīgs par šo kaitējumu. Cietušais ir tiesīgs prasīt atlīdzību, šajā gadījumā – jaunu televizoru un atlīdzības summu, kas segtu zaudējumus. Arī pārtikas ražotāji ir pakļauti liela riskam, ka viņu ražotie produkti varētu kaitēt cilvēku veselībai. Protams, tas neattiecas uz vecu precī, kura ir tāda kļuvusi, neizpirkta guļot veikalā plauktos. Ražotājs ir atbildīgs, ja piemēram, produktā ir svešķermeņi, ar kuriem lietotājs var aizrīties vai nolauzt zobu, ja produktam ir piemaisījumi, kas izraisa masveida saindēšanos.

Liela atbildība attiecībā pret citiem cilvēkiem un viņu īpašumu, ir namīpašniekiem, kuru pienākums ir rūpēties, piemēram, par apgaismojumu kāpņutelpās, par santehnikas drošību u.c.. Īpaša atbildība ir ziemā, kad ir slidenas ietves un no jumta krīt lāstekas, jo tad tiek apdraudēti ne tikai tieši mājas iedzīvotāji, bet arī garāmgājēji un ietves malā novietotās automašīnas.

Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas gadījumā polise sedz apdrošinājuma ņēmēja civiltiesisko atbildību pret zaudējumiem vai bojājumiem, sabiedrības locekļu (tas neattiecas uz attiecīgā uzņēmuma darbiniekiem) nāvi vai viņiem nodarītiem miesas bojājumiem.⁷

Tā kā ne visi iespējamie zaudējumu veidi ir pamanāmi uzreiz pēc to iestāšanās, apdrošināšanā tiek izdalīti civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polises „aktivizēšanas” fakti⁸:

- radušies zaudējumi. Šāda veida apdrošināšana sedz zaudējumus, kas radušies polises darbībā laikā, tātad arī pēc apdrošināšanas perioda beigām iespējams pieteikt prasības;

⁶ Leonoviča L, Uzņēmējdarbības pamati, Rīga: 2002, 143-144 lpp

⁷ Turpat 144. lpp

⁸ Sūniņa M., Apdrošināšana, Rīga: 2003, 73 lpp

- pieteiktie zaudējumi. Šī apdrošināšana atlīdzinātu visas prasības, kas pirmo reizi apdrošinājumaņēmējam pieteiktas polises darbības laikā, pat ja tās izraisošā darbība notikusi pirms ilgāka laika.

Lai ierobežotu periodu, par kādu var tikt pieteikti šādi zaudējumi, ir ieviests tā sauktā retrospektīvā perioda noteikums, kas nosaka, par cik ilgu laika periodu pirms polises spēkā stāšanās iespējams pieteikt prasījumus par apdrošināto zaudējumu atlīdzību.

Apdrošināšanas objekts⁹ ir apdrošinājumaņēmēja vai apdrošinātās personas civiltiesiskā atbildība.

Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana attiecas uz atbildību:

- 1) kas rodas no apdrošinājumaņēmēja tiesiskajām attiecībām vai darbības, kas noteikta apdrošināšanas līgumā vai tās pielikumos;
- 2) kas rodas no apdrošinātā riska palielināšanās un paplašināšanās, ja vien tā nav saistīta ar lidaparātu, motorizēto transportlīdzekļu vai kuģu atrašanos īpašumā vai to vadīšanu. Ja apdrošinātais risks palielinās sakarā ar to, ka tiek izmainītas jau esošās vai izdotas jaunas tiesiskās normas, tad riska lielums tiek vērtēts pēc normām, kas bija spēkā apdrošināšanas līguma noslēgšanas brīdī, ja vien līgumā nav norādīts citādi;
- 3) kas rodas no riskiem, kuri veidojušies pēc apdrošināšanas līguma noslēgšanas.
  1. Polisē norādītās operācijas un darbības attiecas uz polises īpašnieku un tā darbiniekiem (apdrošinātajiem) saistībā ar bojājumu, kas ir nodarīts darba laikā.
  2. Apdrošinātājs sedz civiltiesisko atbildību par nodarītajiem zaudējumiem saskaņā ar vispārīgiem principiem, kas ir ievērojami likumdošanā par nodarīto kaitējumu atlīdzināšanu, un vispārīgiem piegāžu nosacījumiem, kurus izdod komercasociācija apdrošinājumaņēmēja darbības jomai.

Apdrošināšana attiecas:

- Uz polises īpašnieku kā uz tāda nekustamā īpašuma īpašnieku, lietotāju vai nomnieku, kurā apdrošinātais veic darījumdarbību;
- Uz miesas bojājumiem un īpašuma bojājumiem, ja apdrošināšana izslēdz kāda konkrēta īpašuma bojājumu vai kāda ķermeņa savainojumu, tad apdrošināšana nesegs arī finansiālos zaudējumus, kas radušies kā izņēmuma sekas.

Apdrošināšanas gadījuma definīcija sevī ietver notikumu, kas radījis kaitējumu trešajām personām, saskaņā ar Civilās likumdošanas normām, vai arī ietver sevī trešo personu prasību

⁹ Leonoviča L, Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 146. lpp

pieteikšanu apdrošinājuma ņēmējam par zaudējumu atlīdzību. Abas sabiedrības uzsver tieši pretenziju izvirzīšanas iespēju, ja notiek apdrošināšanas gadījums.¹⁰

Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas noteikumi parasti paredz, ka netiek atlīdzinātas vairākas zaudējumu grupas:¹¹

- kara un politiskie riski. Izslēgti visos apdrošināšanas veidos, izņemot tad, ja par to nav panākta atsevišķa vienošanās, aktuāli galvenokārt transporta līdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā;
- radioaktīvo vielu iedarbība jebkādos veidos;
- ar azbestu saistīti zaudējumi. Pēc tam, kad 20.gadsmita otrajā pusē pasaulē tika izmaksātas milzīgas kompensācijas par slimībām, ko izraisījis azbests, tas ne tikai tika atzīts par cilvēka veselībai (elpvadiem un plaušām) kaitīgu vielu, bet arī izslēgts no apdrošināšanas atlīdzinājumiem zaudējumu cēloņiem;
- ar nolūku izraisītie apdrošinājuma ņēmēja zaudējumi. Tā kā šajos gadījumos trūkst vieno no svarīgajiem apdrošināšanas principiem – apdrošināšanas riska (zaudējumu iestāšanās ir paredzama, nevis nejauša), šādu zaudējumu atlīdzināšana būtu pretlikumīga;
- zaudējumi, kas radušies pašam apdrošinājuma ņēmējam (arī viņa darbiniekiem, ģimenes locekļiem, īpašumam), arī viņa valdījumā esošam īpašumam. Piemēram, ja sadūrušies divi vienai sabiedrībai piederoši kuģi, kuģu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana neatlīdzinās nekādus zaudējumus;
- zaudējumi, kas jāsedz kādam speciālajam civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidam; vienīgi transporta līdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana atlīdzinās transporta līdzekļa radītos zaudējumus, neviena cita civiltiesiskās atbildības apdrošināšana, izņemot konkrētās profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, neatlīdzinās zaudējumus, kas radušies, veicot profesionālo darbību;
- naudas sodi. Pieņemot, ka naudas sodi parasti tiek piemēroti par likumpārkāpumiem, likumīgas apdrošināmās intereses princips neļautu apdrošināšanai segt šādas izmaksas;
- papildu noteikumu neievērošana. Daudzos gadījumos apdrošinātāji riska samazināšanas nolūkos var pieprasīt kādu īpašu drošības pasākumu ievērošanu (piemēram, *Burning and Welding Conditions*, kas detalizēti nosaka darba drošību, veicot darbu ar atklātu liesmu vai metināmo aparātu, vai kuģošanas drošības konvenciju noteikumu neievērošanu), paredzot, ka to neievērošanas gadījumos atlīdzība tiek atteikta vai samazināta.

Apdrošināšanas sabiedrībām ir atšķirīgi gadījumi, kurus tās neapdrošina. Praktiskā dzīvē neapdrošina gadījumus, kas radušies no vai saistīti ar:¹²

¹⁰ Leonoviča L. Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga:2002, 147 lpp

¹¹ Sūniņa K. Apdrošināšana, Rīga:2003, 73-74 lpp

1. Dzelzceļu, teātru, kinoteātru, kinomotogrāfijas uzņēmuma, cirku, tribīņu, lidaparātu un visa veida kuģu (izņemot airu laivas) atrašanos apdrošinājuma ņēmēja īpašumā vai to darbināšanu un vadīšanu, kā arī medībām
2. Sprāgstvielu ražošanu, apstrādi, uzglabāšanu, pārvadāšanu, izmantošanu un tirdzniecību, kam ir nepieciešama īpaša atļauja.
3. Pēc īpašas vienošanās apdrošināšanu var attiecināt uz atbildību par finansiālajiem zaudējumiem, kas ne tieši, ne pastiprināti nav saistīti ar fiziskiem ievainojumiem vai materiālajiem zaudējumiem. Par to atsevišķi ir norādīts polisē un saņemta papildu prēmija.

Īpaši jāatzīmē šādi izņēmumi:¹³

- Civiltiesiskās pretenzijas, kas rodas no apdrošinājuma ņēmēja radnieku nelaiemes gadījumiem, savstarpējās pretenzijas starp vairākiem apdrošinājuma ņēmējiem viena apdrošināšanas līguma ietvaros, legālo pārstāvju pretenzijas, kas pārstāv personas, kas ir daļēji vai pilnīgi nespējīgas veikt darījumus, sabiedrību vai korporāciju gadījumā direktoru valdes, pārvaldnieku, likvidācijas ierēdņu pretenzijas, kā arī personīgi atbildīgu partneru, asociēto locekļu un viņu radnieku pretenzijas. Par radniekiem tiek uzskatīti: vīrs, sieva, vecāki, laulātā vecāki, vecvecāki, bērni, mazbērni, adoptētie, audžu un pabērni, adoptētāju audžu vecāki, patēvs, pamāte, brāļi, māšas, kas dzīvo apdrošinājuma ņēmēja mājā, viņu vīrs, sieva, bērni, apdrošinājuma ņēmēja laulātā brāļi un māšas;
- Civiltiesiskās atbildības pretenzijas par fiziskiem ievainojumiem, kas radušies no apdrošinājuma ņēmēja slimības izplatīšanās un par materiāliem zaudējumiem, ko izraisa dzīvnieku slimības, kuri atrodas apdrošinājuma ņēmēja īpašumā, kuri tur atrodas glābšanas jeb tirdzniecības nolūkos, ja vien apdrošinājuma ņēmēja rīcībā nav vērojama rupja nolaidība.

Īpaši nosacījumi ir attiecībā uz prēmiju, kādu apdrošinātājs var noteikt uz jauno apdrošināšanas periodu. Tā nedrīkst būt 2 reizes augstāka par iepriekšējā laika prēmiju, ja ir tāds pats atbildības limits. Ja apdrošinātājs to nosaka lielāku, tad apdrošinājuma ņēmējam ir tiesības pārtraukt līgumu. Prēmijas apmaksā pēc noteikumiem ir jāizdara vienas dienas laikā, ja to nesamaksā, tad apdrošinātājs var līgumu pārtraukt.¹⁴

Apdrošināšanas darbība sākas pēc apdrošināšanas līguma noslēgšanas un pirmās prēmijas izmaksas.

¹² Leonoviča L., Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 148 lpp

¹³ Turpat, 148-149 lpp

¹⁴ Turpat, 149 lpp

Jāatzīmē, ka prēmija un apdrošināšanas noteikumi pamatojas uz informāciju, kas tiek sniegta, parakstot apdrošināšanas līgumu. Ja apdrošinājuma ņēmējs ir sniedzis informāciju, par kuras nepatiesumu vai nepilnību viņš ir zinājis, vai arī viņam būtu bijis jāzina, un tāpēc ir aprēķināta pārāk zema prēmija vai dotas priekšrocības noteikumos, tad apdrošināšanas sabiedrības atbildība ierobežojas ar apmēru, kas atbilst iemaksātajai prēmijai un saskaņā ar noteikumiem, kas ir piemērojami. atlīdzība par zaudējumiem netiks izmaksāta, ja apdrošināšanas sabiedrību, zinot reālos apstākļus, nebūtu uzņēmusies šo risku.¹⁵

Ja apdrošinātājs pieprasa vai piekrīt advokāta norīkošanai apdrošinājuma ņēmēja interesēs kriminālprocesa ietvaros sakarā ar nelaimes gadījumu, kura rezultātā var rasties civiltiesiskās atbildības pretenzija, kas ir jāsedz pēc šī līguma, tad apdrošinātājs apmaksā šī jurista honorāru saskaņā ar tarifu, par kuru ir panākta vienošanās.

Ja apdrošinājuma ņēmējam ir pienākums iemaksāt drošības naudu, ko nosaka likums vai tiesas lēmums, tad šo drošības naudas iemaksu sedz apdrošinātājs:¹⁶

- Atbildības limits, kas noteikts apdrošināšanas līgumā, ir kompensācijas limits, kuru izmaksā apdrošinātājs par katru apdrošināšanas gadījumu. Šis limits ir spēkā arī tad, kad ir jāizmaksā kompensācija vairākiem prasītājiem. Vairākus gadījumus, kas rodas no viena cēloņa un vairākus gadījumus, kas rodas no vienu un to pašu bojātu preču piegādes, uzskata par vienu apdrošināšanas gadījumu. Var būt vienošanās par to, ka klients piedalās kompensācijas izmaksā ar summu, kas noteikta apdrošināšanas līgumā katrā apdrošināšanas gadījumā (franšize vai risks).

Kopējā apdrošināšanas atlīdzība nevar pārsniegt apdrošināšanas polisē minētās atbildības limitus apdrošināšanas līguma darbības laikā.¹⁷

- Ja apdrošināšanas gadījums izraisa tiesas prāvu sakarā ar strīdu starp klientu un trešo personu vai viņa likumīgo tiesību mantotāju, tad apdrošinātājs realizē tiesas prāvu klienta vārdā uz sava rēķina;
- Ja civiltiesiskās atbildības prasības pārsniedz atbildības limitu, tad apdrošinātājam ir jāsedz tiesas izdevumi tikai proporcionāli attiecībai starp atbildības limitu un prasību kopējo apjomu, pat, ja no viena gadījuma rodas vairākas tiesas prāvas. Šādos gadījumos apdrošinātājs ir tiesīgs atbrīvot sevi no tālākas maksāšanas, izmaksājot atbildības limitu uz konkrēto brīdi;

---

¹⁵ Leonoviča L. Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga:2002, 149 lpp

¹⁶ Turpat

¹⁷ Turpat 150 lpp

- Ja apdrošinājuma ņēmējam ir jāizmaksā gada izmaksa trešajai personai un, ja šīs izmaksas summa pārsniedz apdrošinājuma summu vai bilances summu, kas atliek pēc citu maksājumu atskaitīšanas, kam ir viens un tas pats cēlonis, tad izmaksa ir vienlīdzīga apdrošinājuma summai vai tās atlikumam;
- Ja prasības noregulēšanu nevar panākt, veicot savstarpējas pārrunas, ko pieprasa apdrošinātājs, tad apdrošinātājam konkrētā lietā nav jāsedz papildu izdevumi, kas radušies attiecībā uz procentiem un izmaksām;
- Ja prasības noregulēšanu nevar panākt, veicot savstarpējas pārrunas, ko pieprasa apdrošinātājs, tad apdrošinātājam konkrētajā lietā nav jāsedz papildu izdevumi, kas radušies attiecībā uz procentiem un izmaksām.

D. Blends norāda, ka pastāv sekojoši civiltiesiskās atbildības veidi un tāpat arī sekojoši civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidi:¹⁸

1. Darba devēja civiltiesiskā atbildība. Darba devēja civiltiesiskās atbildības apdrošināšana nodrošina atlīdzību par nodarītiem bojājumiem civiltiesiskās atbildības iestāšanās gadījumos, prasītāja izmaksām un izdevumiem, kas saistīti ar darbinieka miesas bojājumiem vai slimību un kam par iemeslu ir darbs un piedalīšanās darba procesā. Šis apdrošināšanas mērķis ir segt jebkādas izmaksas, kas būtu jāsedz darba devējam, ja pret viņu izvirzītā prasība sakarā ar darbinieka gūtajiem miesas bojājumiem vai nāvi netiek noraidīta. Polises apdrošināšana neattiecas uz darbinieka īpašumu vai apģērbu (lai gan darba devējs var būt civiltiesiski atbildīgs – šādus gadījumus sedz sabiedriskās atbildības polise). Prēmiju tarifus parasti piemēro darbinieku kopējam algu apjomam, sadalot tos atbilstoši kategorijām atkarībā no bīstamības pakāpes. Tas tāpēc, ka pienākumi, kādus veic cilvēki, nav vienādi riska pakāpes ziņā. Visdrošākās kategorijas ir biroja un vadības personāls. Visriskantākās kategorijas ir celtniecībā strādājošie. Parasti izmanto elastīgās prēmijas, kuru apjomu sākotnēji nosaka aptuveni, bet pēc tam koriģē atbilstoši faktiskajam algas apjomam. Darba devēja civiltiesiskās atbildības kompensācijas apjomu var noteikt ar likuma palīdzību.
2. Sabiedriskā atbildība. Šis apdrošināšanas veids paredz kompensācijas izmaksu apdrošināšanas ņēmējam gadījumos, kad pret viņu prasību izvirza sabiedrības pārstāvji, kas cietuši zaudējumus apdrošinājuma ņēmēja vai viņa darbinieku neuzmanīga rīcība dēļ. Arī šis segums attiecas uz prasībām pret ievainojumiem vai

¹⁸ Blends D. Apdrošināšana. Pamatprincipi un prakse, Rīga: 1995, 7. lpp

īpašumam nodarītiem zaudējumiem. Polisi sastāda, lai segtu apdrošinājumaņēmēja civiltiesisko atbildību par zaudējumiem vai bojājumiem, sabiedrības locekļu (tas neattiecas uz attiecīgā uzņēmuma darbiniekiem) nāvi vai tiem nodarītiem miesas bojājumiem. parasti izņēmumi ir:

- civiltiesiskā atbildība, kas saistīta ar specifiskām līgumattiecībām – tie ir gadījumi, kad apdrošinājumaņēmējs ir stājies īpašās līgumattiecībās ar kādu citu pusi un piekritis lielākam skaitam bīstamu apstākļu, nekā parasti. Šis izņēmums paskaidro, ka polise neapdrošina tos civiltiesiskās atbildības iestāšanās gadījumus, kuru cēlonis ir saistīts ar noslēgto līgumu.
- nekvalitatīva darba atkārtotas izpildes izmaksas. Šāds izņēmums eksistē tādēļ, ka polise ir paredzēta tādu rezultātu, kā nekvalitatīvs darbs, apdrošināšanai. Šī polise negarantē faktisko apdrošinājumaņēmēja darba kvalitāti.
- gaisa, ūdens un sauszemes transporta izmantošana. Civiltiesiskās atbildības segums šajā gadījumā labāk ir nodrošināms atsevišķi.
- tīša rīcība, paviršība – polise neatlīdzina par tīšas rīcības, kuras sekas varēja paredzēt iepriekš, rezultātiem.
- profesionāla neuzmanība. Šim gadījumam pastāv atsevišķais civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veids.

Prēmiju apmēru nosaka dažādi faktori. nevar rasties jautājums par apdrošinājuma summu, jo neiet runa par faktisko īpašumu. Tā vietā uz jebkuru atlīdzības prasību vai prasībām, ko izvirza viena apdrošināšanas gadījuma rezultātā, attiecinā kompensācijas limitu. Tas ir viens no faktoriem, kas ietekmē tarifu izvēli. Pārējie faktori ir nodarbošanās veids, uzņēmējdarbības procesi, trešo personu iespējamā atrašanās telpās, apgrozījums, u.c. riska apjomu un atlīdzības prasību vēsturi raksturojošie faktori.

3. Civiltiesiskā atbildība par produkciju. Katrs preču pārdevējs neatkarīgi no tā, vai viņš ir ražotājs, starpnieks vai izplatītājs, var būt atbildīgs klientiem par miesas bojājumiem, slimību, zaudējumiem vai bojājumiem, kas radušies attiecīgo preču iegādes rezultātā. Iespējamo gadījumu skaits ir neierobežots, tomēr iespējamie riski var būt sekojoši:

- mājlopu un mājputnu barības nepareiza sagatavošana vai kaitīgu vielu iejaukšana tajā;

- elektrisko iekārtu pagatavošana, izmantojot defektīvus materiālus vai arī nepareiza savienošana, kā rezultātā izceļas ugunsgrēks vai iestājas nāve;
- nepareizas ugunošanas ierīču lietošanas pamācības, kas var nodarīt miesas bojājumu bērniem;
- instrumentu un ražošanas iekārtu ražošana no defektīviem materiāliem vai ar kļūdainu konstrukciju;
- matu sakārtošanas līdzekļi (krāsa, toneri, šķīdumi), kas satur kaitīgas vielas vai tiek nepareizi lietoti;
- gāzes vai ķīmisko vielu noplūdums, radot miesas bojājumus u.c. zaudējumus;

Apsūdzētie var būt vairāki, kā tas bija, kad par kādas personas ādas slimības cēloni tika uzskatīta kažokādas apkakle. Apsūdzēto vidū bija veikals, izgatavotājs, firma, kas krāso ādas, firma, kas mazgā un sagatavo ādas u.c. Kā redzams, faktori var būt visdažādākie un atbildības pakāpe ir atkarīga no katras puses rīcības un pierādītās neuzmanības pakāpes. Civiltiesiskās atbildības par produkciju segumu var nodrošināt atsevišķa polise, bet parasti to iekļauj sabiedriskās atbildības polisē. Izņēmumi attiecībā uz šo civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidu var būt sekojoši:

- produkcijas atgriešana pārdevējam. Šis izņēmums paskaidro nolūku, kādam paredzēta apdrošināšana, tas ir, segt produkcijas radītos zaudējumus, nevis izmaksas, kas saistītas ar defektīvas produkcijas atgriešanu pārdevējam.
- kosmiskajās ierīcēs vai lidaparātos iebūvētie aparāti. Apdrošinātāji atšķirīgi formulē šo izņēmumu. Daži apdrošinātāji izslēdz jebkādas ierīces, kas iebūvētas lidmašīnās, bet citi – tikai tās, kuru funkcijas saistītas ar drošību vai navigāciju. Daži apdrošinātāji pieskaita izņēmumiem arī tās ierīces, ko izmanto kuģu aprīkojumā.

Tarifi parasti ir atkarīgi no apgrozījuma, un apdrošinātāja apsvērumi saistās ar produkta potenciālu būt par iemeslu miesas bojājumiem. Potenciālas atgūšanas tiesības arī tiek ņemtas vērā. Segumam parasti nosaka zināmu apjomu viena apdrošināšanas perioda laikā. Apdrošinātāji parasti nevēlas radīt apstākļus, kad viena un tā paša gadījuma dēļ tiek iesniegtas neskaitāmas prasības.

4. Profesionālā kompensācija. Tās mērķis ir pasargāt kādas profesijas pārstāvjus no prasībām, kādas tiem var tikt izvirzītas viņu darbības radīto bojājumu u.c.

zaudējumu dēļ. Iespējamo gadījumu skaits ir neierobežots. Šis apdrošināšanas veids ietilpst speciālā apdrošināšanas sektorā un tikai daži apdrošinātāji brīvi apdrošina šādus riskus. Atlīdzības prasību potenciāls ir ievērojams.

1.4 Apdrošināšanas summa

Apdrošināšanas summa – apdrošināšanas līgumā noteiktā naudas summa, par kuru nedzīvības apdrošināšanā ir apdrošinātas mantiskās vērtības vai intereses, dzīvības apdrošināšanā ir apdrošināta personu dzīvība, veselība vai fiziskais stāvoklis, un civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā – atbildības limits jeb maksimālā izmaksas summa.¹⁹

Apdrošināšanas summa tā ir maksimālā summa, kuru nepārsniedzot apdrošinātājs atlīdzina radušos zaudējumus.

Apdrošināšanas summas lielums ir atkarīgs no objekta vērtības. Dzīvības un CTA apdrošināšanā noteikt apdrošināšanas summu ir viegli, jo šī summa ir objekta saskaņota vērtība. Apdrošināšanas ņēmējs var brīvi izvēlēties apdrošināšanas summu, jo ne dzīvībai, ne veselībai faktiskā vai tirgus vērtība neeksistē un likums nekādus ierobežojumus neizvirza. Līdz ar to apdrošināšanas summa dzīvības apdrošināšanā ir atkarīga tikai no klienta vēlmēm un maksātspējas (jo lielāka ir izvēlēta apdrošināšanas summa, jo vairāk ir jāmaksā par apdrošināšanu). Apdrošināšanas summu civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā sauc par atbildības limitu (Limit of Liability).²⁰

1.5 Apdrošināšanas prēmija

Apdrošināšanas prēmija ir apdrošināšanas polisē noteikts maksājums par apdrošināšanu.

Apdrošināšanas prēmija ir cena par apdrošināšanas pakalpojumu jeb apdrošināšanas ņēmēja ieguldījums kopējā fondā. Naudas summa, ko klients maksā apdrošinātājam.

Atšķirībā no citām nozarēm, kur produktu cenu nosaka atbilstoši formulai

---

¹⁹ Tihomirova J. Apdrošināšanas pamati, Rēzekne: 2004, 47. lpp

²⁰ Turpat 48 lpp

cena = izmaksas + uzcenojums, apdrošināšanā cenu noteikt ir grūtāk, jo līguma noslēgšanas brīdī apdrošinātājs nevar precīzi noteikt līguma izmaksas.²¹

Prēmijai ir jābūt tādai, lai tā:²²

- 1) segtu apdrošināšanas laikā iespējamās atlīdzības izmaksas (aprēķina, balstoties uz rīcībā esošajiem datiem);
- 2) segtu prasības, kuras ir pieteiktas, bet nav nokārtotas apdrošināšanas periodā (ne visas apdrošināšanas atlīdzības izmaksas tiek kārtotas tā apdrošināšanas gada laikā, par kuru jāmaksā prēmija);
- 3) nodrošinātu rezervi (iespējamiem neparedzētiem gadījumiem);
- 4) segtu visus izdevumus (personāla algas, biroja uzturēšanas izmaksas, reklāmu, komisijas naudu);
- 5) nodrošinātu peļņu (akcionāru ieguldītai naudai apdrošināšanas sabiedrībā ir jānes ienākums).

Periodā, par kuru visiem apdrošinājuma ņēmējiem jāmaksā apdrošināšanas prēmijas, tikai neliela daļa no polišu īpašniekiem iesniedz zaudējumu atlīdzības prasību: līdz ar to lielākā daļa kopīgā fonda dalībnieku ir ieinteresēta, lai apdrošināšanas prēmiju tarifi būtu zemi. Šis vienkāršais novērojums ir apdrošināšanas pamatlikums. Katrs klients ir ieinteresēts saņemt maksimālu aizsardzības garantiju par iespējami zemāku apdrošināšanas prēmiju.

1.6 Apdrošināšanas tarifs

Tarifs – apdrošināšanas prēmijas likme. Tarifs var būt izteikts procentos, promilēs vai absolūtā naudas izteiksmē. Apdrošinātājam, veidojot savas kompānijas tarifu politiku, pēc iespējas veiksmīgāk jāatrisina grūts uzdevums - , kā izmantojot minimālas tarifu likmes, kuras būs pieejamas plašam apdrošinājuma ņēmēju lokam, garantēt apdrošināšanas fonda pietiekamo apjomu. Ja tarifu politika izstrādāta pareizi, tad tā garantē apdrošinātāja finansiālo stabilitāti, sniedzot apdrošināšanas pakalpojumus, un neapgrūtina apdrošināšanas ņēmējus, izņemot daļu no ienākumiem apdrošināšanas prēmiju veidā. Tarifu likmes aprēķināšanā izmanto varbūtības teoriju, statistiku un iepriekšējo gadu pieredzi, kā arī to saskaņo ar tirgū piedāvātā pakalpojuma vidējo likmi.²³

²¹ Tihomirova J. Apdrošināšanas pamati, Rēzekne: 2004, 51. lpp

²² Leonoviča L., Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 18. lpp

²³ Tihomirova J. Apdrošināšanas pamati, Rēzekne: 2004, 52.lpp

Apdrošināšanas prēmijas tarifa apmēru var ietekmēt šādi faktori:²⁴

- zaudējumu riska pakāpe;
- objekta īpašības;
- klienta reputācija;
- līguma darbības teritorija;
- klienta pašrisks;
- līguma papildizmaksas;
- līguma darbības periods.

Tarifus nosaka šādi principi:²⁵

1. Tarifiem jābūt tik lieliem, lai varētu segt konkrētā riska atlīdzības un apdrošināšanas izmaksas.
2. Tajā pašā laikā tarifiem jābūt maziem, lai piesaistītu vairāk apdrošināšanas ņēmējus un viņiem būtu interese nopirkt piedāvāto apdrošinājumu. No šī nosacījuma izriet likumsakarība: jo mazāki tarifi, jo vairāk klientu, jo lielāks apdrošināšanas fonds, jo vairāk apdrošināšanas iespēju.
3. Tarifiem jābūt pēc iespējas nemainīgākiem ilgā laika posmā. Klientos tas vieš uzticību.
4. Jāveicina apdrošināšanas operāciju rentabilitāte. To nosaka pēc sekojošiem apdrošināšanas rādītājiem, kuru aprēķināšanai izmanto iepriekšējo periodu rezultātus.

Tarifi pilnīgi atspoguļo iespējamo zaudējumu, tādējādi nodrošinot nepieciešamo zaudējumu sadalīšanu starp apdrošinājuma ņēmējiem. Tarifu likme, kura ir apdrošināšanas iemaksas pamatā, ir bruto likme. Bruto likme sastāv no neto likmes izmaksām. Neto likme ir paredzēta apdrošināšanas fonda pamatdaļas izveidošanai. Neto likmes izmaksas ir vajadzīgas, lai segtu apdrošināšanas veikšanas izdevumus. Apdrošināšanas tarifiem jābūt izveidotiem tā, lai apdrošināšanas iemaksu ienākšana vienmēr segtu apdrošinātāja izdevumus un nodrošinātu peļņu.

---

²⁴ Tihomirova J. Apdrošināšanas pamati, Rēzekne: 2004, 53.lpp

²⁵ Leonoviča L. Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 19-20 lpp

1.7 Apdrošināšanas atlīdzība

Civiltiesiskās atbildības polise nodrošina apdrošināšanasņēmējam atlīdzību atbilstoši viņa atbildībai par zaudējuma segšanu. Polise nenosaka apjomu. Daudzos gadījumos par to lemj arbitrāža vai tiesa, bet polise tikai nosaka, kā ir jāaprēķina atlīdzības summa.

Parasti apdrošinājuma atlīdzības aprēķināšanai pielieto vidējās attiecības noteikumu vai proporcionālo nodrošinājumu. Kā piemēru var minēt mantas apdrošināšanu. Slēdzot atlīdzības līgumu, ražošanas iekārta bija apdrošināta par 75 000 naudas vienībām. Kad iekārta gājusi bojā, tiek aprēķināts, ka aizstāšanai nepieciešamā summa bez nolietotās izmaksām ir 100 000 naudas vienības. Šajā gadījumā ir acīmredzami notikusi apdrošināšana par zemāku vērtību un apdrošinājumaņēmējs nevar cerēt uz atlīdzību 100 000 naudas vienībās. Iekārtas vērtība tāpat bija 100 000 naudas vienības, bet to bija apdrošinājuši tikai par 75 000 naudas vienībām, jeb 75% no faktiskās vērtības. Maksimālā summa, kuru apdrošinājumaņēmējs var saņemt, ir 75% no zaudējuma vērtības un šajā gadījumā tā ir apdrošinājuma summa. Ja iekārta ir daļēji bojāta, piemēram, zaudējums ir 20 000 naudas vienības, darbosies šis pats princips un zaudējums tiks samazināts atbilstoši tai proporcijai, kādā apdrošinājuma summa atbilst faktiskajai riska vērtībai. Šajā gadījumā apdrošinājumaņēmējs saņems 15 000 naudas vienības.

Otra plašāk pazīstamā apdrošināšanas atlīdzības summas noteikšanas metode ir pirmā riska nodrošinājums. Piemēram, apdrošinājuma summa ir noteikta 100 naudas vienību apmērā, bet apdrošinājumaņēmējs ir cietis zaudējumus par 300 naudas vienībām, saskaņā ar polises nosacījumiem apdrošināšanas sabiedrība segs 100 naudas vienību zaudējumu.

Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polisē apdrošinājuma atbilstība attiecas uz atbildības limitiem. Netiek lietots vidējās attiecības noteikums. Apdrošinājumaņēmējs cietīs tikai gadījumā, ja tiesas piespriests zaudējums atlīdzības apjoms pārsniegs limitu.

Bez minētajām metodēm apdrošināšanas atlīdzības summu mēdz ierobežot, lietojot ekscesu vai atskaitījumu (klienta paša risks). Ekscesi parasti ir automobiļu apdrošināšanā. Apdrošinājumaņēmējs var piekrist samaksāt pirmās 100 naudas vienības no automobiļa bojājumu vērtības. Gadījumā, ja apdrošinājumaņēmējs piekrīt pats uzņemties daļu riska, apdrošinātājs parasti nosaka prēmijas atlaidi.

Polises nosacījumi var izraisīt arī strīdus par apdrošināšanas atlīdzības apjomu un apdrošinātāja atbildību. Polisēs ir nosacījums par arbitrāžu, kurā teikts, ka apdrošinājuma

ņēmējam šādos gadījumos ir jāgriežas arbitrāžā. Arbitrāžas gadījumā tiek nozīmēts neatkarīgs arbitrs, kurš izskata lietu un nolasa spriedumu. Arbitra lēmums ir galīgs, un tas ir jāievēro abām pusēm.²⁶

---

²⁶ Leonoviča L. Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 25-26.lpp

2 Latvijas Republikas apdrošināšanas kompāniju produkti civiltiesiskajā apdrošināšanā

Paša pamatā pastāv trīs grupas, kurās tiek apkopots visi apdrošināšanas veidi jeb objekti:

- Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana. Šo apdrošināšanas veidu uzdevums ir vainīgo personu vietā atlīdzināt zaudējumus, kas radušies trešajām pusēm.
- Personu apdrošināšana. Personu apdrošināšanas veidu uzdevums ir izmaksāt kompensāciju par dažādiem gadījumiem, kas notikuši personu dzīvē saistībā ar šo personu darba spējām un veselību.
- Apdrošināšana pret zaudējumiem un bojājumiem. Šim veidam ir jāatlīdzina zaudējumi, kas radušies personu īpašumam vai saistībā ar šo personu veicamo uzņēmējdarbību.

Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 12. pantā ir noteikts, kādiem apdrošināšanas veidiem ir izsniegtas licences. Tieši civiltiesiskajai atbildības apdrošināšanai ir izsniegtas šādas licences:

- Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana;
- Gaisakuģu civiltiesiskā atbildības apdrošināšana;
- Kuģu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana;
- Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana.²⁷

Latvijā ir pieejami šādi civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidi:

Dzīvokļa īpašnieka/īrnieka civiltiesiskā atbildība - dzīvokļa īpašnieka vai īrnieka likumiskā atbildība, kas saistīta ar attiecīgā dzīvokļa apsaimniekošanu.

Ēkas(privātmājas) īpašnieka/īrnieka civiltiesiskā atbildība - privātmājas īpašnieka vai īrnieka likumiskā atbildība, kas saistīta ar attiecīgās privātmājas un tai pieguļošā gruntsgabala apsaimniekošanu.²⁸

Privātās CTA apdrošināšana - ikdienas riski un darbības, kas nav saistītas ar profesionālo darbību vai ar ienākumu gūšanu, piemēram, atbildība kā dzīvokļa vai privātmājas īpašniekam vai īrniekam, atbildība par nepilngadīgajiem, atbildība kā dzīvnieka

²⁷ Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likums [tiešsaiste]. Pieejams:

<http://www.likumi.lv/doc.php?id=48895>

²⁸ A/S „Seesam”, civiltiesiskās apdrošināšanas veidi [tiešsaiste]. Pieejams:

<http://www.seesam.lv/lv/privatpersonu-apdrosinasana/civiltiesiskas-atbildibas-apdrosinasana>

īpašniekam. Zaudējuma piemēri: ar velosipēdu izraisīta a/m avārija, appludināts kaimiņš, saplēsts muzeja eksponāts, izsists veikala skatlogs zaudējums nomātajām ēkām/telpām, piemēram, pirts, viesnīca, vasarnīca, viesu māja utt.

Obligātā CTA apdrošināšana būvniecībā - ja būvniecībai nepieciešama būvatļauja, tās saņemšanai būvvaldē iesniedzama CTA polise. Zaudējuma piemēri: appludināts kaimiņš, izraisīts ugunsgrēks, pārrauti komunikāciju kabeļi, sagāzušās sastatnes, uzkrītis ķieģelis, apgāžas ceļamkrāns utt.

Uzņēmuma CTA apdrošināšana - atbildība, kas izriet no uzņēmuma darbības, no ēkām un telpām, piedalīšanās izstādēs u.tml. Zaudējuma piemēri: iekrāvējs sabojā klienta automašīnu, uzņēmuma teritorijā augošs koks nolūzt un uzkrīt automašīnai, ēkai vai personai, izraisīts ugunsgrēks.

Produkcijas ražotāja CTA apdrošināšana - atbildība par zaudējumiem, kuru cēlonis ir saražotā produkcija. Zaudējuma piemēri: nekvalitatīva elektroprece izraisa ugunsgrēku, pārtikas produkts izraisa saslimšanu ar salmonellu, dzērienu ražotājam piegādātais plastmasas iepakojums negatīvi ietekmē dzēriena garšu un saražotā partija nav realizējama, būvmateriāls neatbilst tehniskajiem parametriem un ēka sabrūk, utt.

Produkcijas atsaukuma apdrošināšana - izmaksas, kas nepieciešamas, lai izņemtu no apgrozījuma bīstamu produkciju, tādējādi nepieļaujot zaudējuma iestāšanos. Zaudējuma piemēri: jāizņem no tirdzniecības vietām bīstams pārtikas produkts, izņemtie produkti jādeponē, caur medijiem jārealizē brīdinājuma kampaņa utt.

Profesionālās CTA apdrošināšana - atbildība par zaudējumiem, kuri ir radušies profesionālās darbības rezultātā pieļautas kļūdas. Zaudējuma piemēri: grāmatvedis nepareizi aprēķina nodokļu maksājumus, advokāts nokavē pārsūdzības termiņu, īpašuma vērtētājs kļūdās, nosakot vērtību, projektētājs kļūdās izturības aprēķinos, ārsts nosaka nepareizu diagnozi utt.

Pasākuma organizētāja CTA apdrošināšana - ir atbildība par zaudējumiem pasākuma apmeklētājiem, dalībniekiem u.c. trešajām personām. Zaudējuma piemēri: nekvalitatīva pārtika, salūts izraisa ugunsgrēku, nepietiekami drošības pasākumi, kļūmes atrakciju darbībā, apgāžas stands utt.²⁹

Jūras un kravu risku civiltiesiskā apdrošināšana – tiek nodrošināta apdrošināšanas aizsardzība saistībā ar trešajām personām nodarītiem zaudējumiem. Zaudējuma piemēri, pilnīgu vai daļēju kravas zaudējumu un par bojājumu, kurš noticis kopš brīža, kad krava bija

²⁹ „Cautio” apdrošināšanas aģentūra, CTA veidi. [tiešsaiste]. Pieejams: <http://www.cautio.lv/civiltiesiskas-atbildibas-apdrosinasana/>

pieņemta, līdz brīdim, kad krava tiek nodota, kravas piegādes nokavējumu, glābšanas un tiesāšanās izdevumiem.³⁰

Tipiskākie CTA zaudējumu veidi ir sekojošie³¹

Tiešie zaudējumi:

- zaudējumi personas veselībai vai dzīvībai (apbedīšanas izdevumi par sakropļojumu, invaliditāti, ārstniecības izmaksas, kompensācija par miesas bojājumiem)
- mantu sabojāšana vai iznīcināšana (mantas vērtības zaudējuma brīdī atlīdzināšanas izmaksas, mantas labošanas izmaksas)

Izrietošie zaudējumi:

- zaudējumi, kas ir personas veselībai vai dzīvībai nodarīta zaudējuma vai mantu sabojāšanas, vai iznīcināšanas sekas (kompensācija par apgādnieka zaudējumu, negūtie ienākumi, atrautā peļņa, dīkstāves izmaksas, negūtā darba alga)

Finansiāli zaudējumi:

- zaudējumi, kas nav ne personas veselībai vai dzīvībai nodarīti zaudējumi, ne arī mantu sabojāšana vai iznīcināšana, ne arī no iepriekšminētajiem izrietošie zaudējumi.

Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana ietver sevī daudzus veidus, kas var tikt apdrošināti šīs polises ietvaros.

Zemesgabalu, ēku un telpu īpašnieki, nomnieki un lietotāji.

1. Šajos gadījumos tiek apdrošināta civiltiesiskā atbildība, kas ir:
  - Apdrošinājuma ņēmējam kā celtniecības vai būvdarbu uzņēmējam (jaunceltnes, pārbūve, remonts, nojaukšanas un rakšanas darbi) līdz novērtētai celtniecības summai par katru celtniecības projektu. Ja šī summa tiek pārsniegta, tad šī apdrošināšana izbeidzas;
  - Apdrošinājuma ņēmējam kā īpašniekam, ja apdrošināšana pastāvēja līdz īpašnieku maiņai;
  - Personām, kuru darba uzdevums ir zemesgabala pārvaldīšana, uzkopšana, apgaismošana un cita veida apkope, par pretenzijām, kuras tiek izvirzītas pret tām saistībā ar šo pienākumu pildīšanu. Tiek izslēgtas civiltiesiskās atbildības pretenzijas sakarā ar cilvēku savainojumiem, ja ir nelaimes gadījumi darbā, polisē uzrādītajā uzņēmumā saskaņā ar valsts sociālās nodrošināšanas noteikto kārtību. Tas pats attiecas uz nelaimes gadījumiem saskaņā ar amatpersonu

³⁰ A/S „BTA”, CTA veidi. [tiešsaiste]. Pieejams:

<http://www.bta.lv/lat/business/others/cta/marine/1/>

³¹ „Cautio” apdrošināšanas aģentūra, CTA zaudējuma veidi, [tiešsaiste]. Pieejams:

<http://www.cautio.lv/civiltiesiskas-atbildibas-apdrosinasana/>

tiesiskajiem priekšmetiem, pildot dienesta pienākumus, kā arī tās pašas darba vietas darbiniekiem.

2. Dzīvokļu un māju īpašnieku apvienības:

- Apdrošinājuma ņēmējs var būt arī dzīvokļa vai mājas īpašnieku apvienība;
- Apdrošināta tiek šīs apvienības civiltiesiskā atbildība pret sabiedrisko īpašumu;
- Apdrošināta tiek arī personīgā civiltiesiskā atbildība, kura ir pārvaldniekam un dzīvokļa īpašniekam, darbojoties apvienības interesēs un mērķu labā;
- Saistībā ar vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas nosacījumu tiek ieslēgtas:
  - Atsevišķa dzīvokļa īpašnieka pretenzijas pret pārvaldnieku;
  - Atsevišķa dzīvokļa īpašnieka pretenzijas pret dzīvokļa īpašnieku apvienību;
  - Savstarpējās dzīvokļu īpašnieku pretenzijas, darbojoties apvienības interesēs un mērķu labā.

Celtniecības uzņēmēji.

1. Tiek apdrošināta vispārējā civiltiesiskā atbildība un tai sekojošie nosacījumi. Apdrošināšana ir spēkā tikai tad, ja plānošana, būves vadīšana un būves īstenošana tiek nodota trešajai personai.
2. Tiek apdrošināta arī vispārējā civiltiesiskā atbildība apdrošinājuma ņēmējam sakarā ar celtniecības darbu īstenošanu – uzņēmējam pašam personīgi vadot celtniecības darbus. Apdrošināšanas sabiedrības nosacījumos teikts, ja celtniecības darbu vērtība pārsniedz Ls 20 000, tad apdrošināšana ir spēkā tikai tad, ja ir par to īpaša vienošanās. Priekšnoteikums, lai šo darbību segtu, ir paša uzņēmēja vadītie celtniecības darbi, kas regulāri atrodas kompetentu speciālistu kontrolē (arhitektu, neatkarīgo amatnieku, meistarū).

Auto remontdarbnīcas.

Šī veida apdrošināšana attiecas uz bojājumiem, kas nodarīti automašīnai remontdarbu laikā autoservisā, veicot degvielas uzpildi, eļļas nomaiņu u.c. ar ieeļļošanu saistītās darbības, (akumulatoru, aizdedzes sveču, kontaktu pārtraucēju nomaiņa u.tml.), laikā, kad automašīnu novieto garāžā vai arī automašīnas glābšanas darbu laikā. Šī apdrošināšana attiecas tikai uz tādiem autoglabšanas darbiem, kas tiek veikti ar auto avārijas dienesta smago automašīnu, kurai ir reģistrācijas apliecība, ar norādi, ka smagā automašīna ir aprīkota ar nostiprinātu pietauvošanās ierīci.

Šī apdrošināšana neattiecas uz:

1. Bojājumiem, kas radušies ugunsgrēka, eksplozijas vai zādzības rezultātā;

2. Bojājumiem, kas nodarīti tai automašīnas daļai, kurai tiek veikti remontdarbi;
3. Bojājumiem, kas nodarīti automašīnu pārvietojot ārpus telpām, kurās apdrošinājumaņēmējs veic sev uzticētos darbus, ja vien bojājums nav radies šajās telpās;
4. Bojājumiem, kas nodarīti automašīnai, kad tā tikusi sagatavota transportēšanai vai aizvilkšanai no glabāšanas vietas.

Suņu, zirgu un citu dzīvnieku turētāji.

- 1) Veicot vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, klientam izsniedz polisi un tās pielikumā minētā dzīvnieka uzturēšanas noteikumus.
- 2) Tiek apdrošināta arī dzīvnieka uzrauga civiltiesiskā atbildība, ja vien tā nav viņa profesionālā darbība.
- 3) Īpašs noteikums ir apdrošināšanas atbildība ārzemēs suņa turētāja civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā, pagaidu uzturēšanās laikā ārzemēs līdz vienam gadam.³²
Riska ierobežojumi.

Par apdrošināšanas gadījumu netiek uzskatīti:

- 1) Darbības, stāvokļi un tiesiskās attiecības, kas nav attiecināmas nedz uz apdrošināto uzņēmumu vai profesiju, nedz uz apdrošināto risku;
- 2) Ceļu atrašanās īpašumā vai pārvaldīšanā;
- 3) Gruntsūdeņu stāvokļa izmaiņas.

Automašīnas, automašīnu piekabes un ūdens transportlīdzekļi:

- 1) Nav apdrošināta civiltiesiskā atbildība par zaudējumiem, ko izraisa apdrošinājumaņēmējs, līdzapdrošināta persona vai kāda viņu pilnvarota persona, lietojot automašīnu vai automašīnas piekabi;
- 2) Nav apdrošināta civiltiesiskā atbildība par zaudējumiem, ko izraisa apdrošinājumaņēmējs, līdzapdrošināta persona vai kāda viņu pilnvarota persona, lietojot ūdens transportlīdzekli, ja pret viņu kā šāda transportlīdzekļa īpašnieku vai turētāju tiek izvirzīta pretenzija;
- 3) Ja pēc šiem nosacījumiem vienai apdrošinātajai personai (apdrošinājumaņēmējam vai līdzapdrošinātajam) nav apdrošināšanas seguma, tad tas attiecas arī uz visām pārējām apdrošinātajām personām;
- 4) Darbība, ko veic 1) un 2) punktā minētās personas ar automašīnu piekabi un ūdens transportlīdzekli, netiek uzskatīta par lietošanu, ja neviena no šīm personām nav transportlīdzekļa īpašnieks vai turētājs un ja transportlīdzeklis netiek iedarbināts.

Gaisa transportlīdzekļi:

³² Leonoviča L., uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 149-152.lpp

- 1) Netiek nodrošināta civiltiesiskā atbildība par zaudējumiem, ko ir izraisījis apdrošinājuma ņēmējs, līdzapdrošinātais vai viņa pilnvarota persona, ja lietojot gaisa transportlīdzekli, pret viņiem tiek izvirzīta pretenzija kā šāda transportlīdzekļa turētājiem vai īpašniekiem;
- 2) Ja pēc šiem nosacījumiem vienai apdrošinātajai personai (apdrošinājuma ņēmējam vai līdzapdrošinātājam) nav apdrošināšanas seguma, tad tas attiecas arī uz visām pārējām apdrošinātajām personām;
- 3) Netiek apdrošināta civiltiesiskā atbildība:
  - Gaisa transportlīdzekļu vai to daļu projektēšanas, konstruēšanas, ražošanas piegādēm, ja šīs daļas acīmredzami ir domātas šo transportlīdzekļu būvei vai iemontēšanai tajos;
  - Darbības (piemēram, montāža, apkope, remonts, transportēšana) ar šādiem transportlīdzekļiem vai to daļām; un sakarā ar pazudefiem gaisa transportlīdzekļiem un tajos pārvadātām mantām, pasažieriem, kā arī citas izcelsmes bojājumiem šiem transportlīdzekļiem.

Netiek apdrošināta civiltiesiskā atbildība no zaudējumiem komisijā nodotām precēm.

Netiek apdrošināti riski, kas attiecas uz:

1. Motorizēto transportlīdzekļu (tālāk – MT) turēšanu un vadīšanu, kuri nav jālicencē. Apdrošinātājs ir atbrīvots no maksājuma veikšanas, ja MT vadītājam, apdrošināšanas gadījumiem notiekot uz sabiedriskajiem ceļiem, nebija nepieciešamās vadītāja apliecības.
2. Materiālo zaudējumu, kurus ir radījuši māsjaimecības notekūdeņi un ūdens celšanās ielu kanālos, ieslēgšana civiltiesiskajā apdrošināšanā namu un zemesgabalu īpašniekiem.

Civiltiesiskajā atbildībā tiek ieslēgtas pretenzijas par materiālajiem zaudējumiem, kas radušies māsjaimecības notekūdeņu rezultātā, kas notiek mājas iekšienē (tātad ne industriāli vai ar profesionālu darbību saistīti notekūdeņi) un civiltiesiskās atbildības pretenzijas par materiāliem zaudējumiem, ko izraisa notekūdeņi ūdens celšanās laikā kanālā.

Īpaši apdrošināšanas noteikumi ir civiltiesiskajai atbildībai par ūdens radītiem zaudējumiem ārpus ēku riska, ja:

- 1) Tiek apdrošināta līguma apjomā (turklāt gan īpašuma zaudējumi, gan materiālie zaudējumi) apdrošinājuma ņēmēja legālā civiltiesiskā atbildība par tiešām vai netiešām sekām, ko izraisa ūdeņu, ieskaitot gruntsūdeņus, fizikālās, ķīmiskās vai bioloģiskās kvalitātes izmaiņas (ūdens radītie zaudējumi). Izņēmums ir civiltiesiskā atbildība

iekārtu īpašniekiem, kurās tiek uzglabātas ūdeņiem kaitīgas vielas un atbildība, izmantojot šīs vielas (bieži šeit apdrošināšana ir spēkā, slēdzot speciālu līgumu);

- 2) Tiek izslēgtas civiltiesiskās atbildības pretenzijas pret personām (apdrošinājuma ņēmēju vai jebkuru līdzapdrošināto), kuras ir izraisījušas zaudējumus, tīši izvairoties no likuma, rīkojumu, oficiālu norādījumu pildīšanas aizsardzības nolūkā;
- 3) Tiek izslēgtas civiltiesiskās atbildības pretenzijas par zaudējumiem, ko tieši vai netieši izraisījuši kara notikumi, naidīgi akti, sacelšanās, iekšēji nemieri, vispārējs streiks vai netieši radījušas augstākās varas pavēles vai pasākumi. Tas pats attiecas uz dabas stihijām.³³

Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas priekšrocības:

1. Cietusī persona saņems kompensāciju no apdrošinātāja neatkarīgi no tā, vai pārkāpējs ir zināms vai nav, un vai tas ir maksāspējīgs vai nav (tas attiecas uz obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu).
2. Cietusī persona šo atlīdzību saņem drīz, jo zaudējumu piedzīšanai nebūs jāizmanto tiesas palīdzība, kas ir vērā ņemams apstāklis tiesu lietās, jo lietas izskatīšana tiesā ilgst ilgu laiku.
3. Ja persona būs nodarījusi kaitējumu apzināti vai rupji pārkāpjot normatīvo aktu prasības, tad no vainīgās personas cietušajam samaksāto atlīdzību piedzīs pati apdrošināšanas sabiedrība regresa kārtībā.
4. Iemaksas apdrošināšanas sabiedrībā ir salīdzinoši nelielas.
5. Apdrošināties var pret jebkuriem zaudējumiem vai kaitējumiem, piemēram, žurnālisti var apdrošināties pret zaudējumiem, kas tiek nodarīti, publicējot kļūdainu informāciju.

Apdrošināties var gan pats iespējamais cietušais, piemēram, dzīvības vai mantas apdrošināšana, gan arī iespējamais kaitējuma nodarītājs, piemēram, sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana, gan arī persona, kurai var nākties atbildēt un kurai būs grūti pierādīt savu nevainīgumu, piemēram, darba devējs attiecībā uz personas arodslimību, jo šāda veida lietas ir ļoti sarežģītas tieši cēloņa dēļ un vainas pierādīšanas grūtību dēļ. Attīstoties rūpniecībai, kur izmantoja bīstamus materiālus vai tehnoloģiju, rodas reāli draudi kā cilvēku dzīvībai un īpašumam, tā arī dabai, un civiltiesiskās atbildības piemērošana ir apgrūtināta sakarā ar pierādīšanas grūtībām.

Cik nozīmīga ir apdrošināšana zaudējumu (kaitējumu) atlīdzināšanā (kompensēšanā), apliecina apdrošināšanas izmantošanas obligātums attiecībā uz noteiktiem negadījumiem.

³³ Leonoviča L., uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 152-154.lpp

Tāpēc pozitīvi jāvērtē sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana un darbinieku apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām.

Taču nav iespējams apdrošināties pret visiem zaudējumiem (kaitējumiem). Piemēram, nevar apdrošināties pret morālo kaitējumu, tāpēc ir jāattīsta gan civiltiesiskās atbildības piemērošanas iespējas, gan arī citas zaudējumu (kaitējumu) atlīdzināšanas (kompensēšanas) sistēmas.³⁴

2.1 Profesionālās darbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšana

Neuzmanība ir visbiežāk sastopamais civiltiesisko pārkāpumu veids, kas ir par iemeslu prasībai par nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu.

Pastāv arī citi veidi – tādi kā citu personu nekustamā īpašuma aizskaršana, bet tas parasti nav par iemeslu gadījumiem, kādus sedz civiltiesiskās apdrošināšanas polise. Tādu profesiju pārstāvji, kā ārsti, zobārsti, grāmatveži, riska vērtēšanas eksperti vai apdrošināšanas brokeri, ir īpašs pienākums rūpēties par saviem pacientiem vai klientiem. Ja tiek pieļauta profesionālā neuzmanība un izvirzīta prasība segt zaudējumus, minētajai personai jāaizstāvas tiesā. Šajā gadījumā apdrošināšanas polise var segt kā juridisko konsultāciju izmaksas, tā arī zaudējumus. Profesionālās darbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšana apvieno dažādu personu materiālo interešu apdrošināšanas veidus, kas, veicot profesionālo darbību, var nodarīt kaitējumu trešajai personai

Profesionālās darbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas mērķis ir pasargāt kādas profesijas pārstāvjus no prasībām, kādas tiem var tikt izvirzītas viņu darbības radīto zaudējumu dēļ. Iespējami šādi gadījumi:

- Sekojot ekspertu padomam, tiek nopirkts nekvalitatīvs īpašums;
- Sekojot grāmatvežu padomam, tiek nopirkta nevērtīga akcija;
- Farmaceits nepareizi sajauc zāles;
- Advokāts sniedz neprecīzu konsultāciju, tādēļ klients cieš finansiālos zaudējumus.

Šis apdrošināšanas veids ietilpst speciālā apdrošināšanas sektorā un tikai daži apdrošinātāji brīvi apdrošina šādus riskus. Atlīdzību prasību potenciāls ir ievērojams.

Profesionālās darbības atbildības apdrošināšana ir saistīta ar iespējam izvirzīt mantiska rakstura pretenzijas fiziskām un juridiskām personām, kas pilda savus profesionālos

³⁴ Leonoviča L. Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 154.lpp

pienākumus vai sniedz attiecīgus pakalpojumus. Materiālas pretenzijas pret fiziskām vai juridiskām personām ir saistīts ar nevērību, kļūdām profesionālajā darbībā vai sniedzot pakalpojumus. Apdrošinātājs nodarbojas ar darbā piekļauto kļūdu un nevērību izraisīto seku materiālo pusi. Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana ir noteikta loka profesiju pārstāvju aizsardzība (privāti praktizējoši ārsti, notāri, advokāti u.c.) pret juridiskajām pretenzijām no klientu puses.

Apdrošinātājs atlīdzina klientam tās summas, ko klientam, veicot savu apdrošināto profesiju (apdrošinātā profesija nozīmē profesionālo pakalpojumu sniegšanu, veicot profesiju, bet neietver tādu pakalpojumu sniegšanu, kas nav tradicionāli vai regulāri šajā profesijā. Apdrošinātā profesija neietver klienta veiktu kāda produkta dizaina veidošanu, pārbaudīšanu, ražošanu, montāžu, pārdošanu, piegādāšanu, apkalpošanu vai remontēšanu. Tā ir jāsamaksā tiesiskas atlīdzības rezultātā kā kompensācija par zaudējumu (zaudējums, attiecībā uz negadījumiem, kas rodas no profesionālu pakalpojumu sniegšanas, jebkuri fiziski savienojumi vai finansiāls kaitējums trešajai personai, kas nav finansiāls kaitējums mantas bojājuma rezultātā; vai attiecībā uz negadījumiem, kas rodas no operācijām profesionālo pakalpojumu sniegšanas sakarā, fiziski savainojumi vai mantas bojājumi trešajai personai), ko radījis negadījums.

Šī apdrošināšana attiecas vienīgi uz tādu negadījumu, kas noticis apdrošināšanas periodā un, ja pretenzija pret klientu ir izvirzīta par kompensāciju polises darbības laikā rakstiski.³⁵

Pretenzija tiek uzskatīta par izvirzītu, ja rakstisku paziņojumu par šādu pretenziju ir saņēmis vai nu klients, vai arī apdrošinātājs, un maksimālais atbildības limits ir atbildības limits, kas ir spēkā pretenzijas izvirzīšanas brīdī.

Apdrošinājuma ņēmēji:

1. Fiziska persona
2. Uzņēmēj sabiedrība (kopuzņēmums), tad šīs uzņēmēj sabiedrības līdzdalībnieki ir apdrošinājuma ņēmēji, bet tikai viņiem veicot uzņēmēj sabiedrības apdrošināto profesiju.
3. Organizācija ir citādāka nekā uzņēmēj sabiedrībai, kad tās izpilddirektori ir apdrošinājuma ņēmēji, bet tikai tad, ja viņi veic organizācijas apdrošinātu profesiju. Jāpiebilst, ka šo organizāciju daļu īpašnieki arī ir apdrošinājuma ņēmēji, bet apdrošināšana attiecas tikai uz daļu īpašnieku atbildību.

Apdrošināmais objekts ir apdrošinājuma ņēmēja materiālās intereses (piemēram, privāti praktizējošie ārsti, notāri), kas ir saistītas ar kaitējumu, ko var nodarīt trešajai personai, ja ir

---

³⁵ Leonoviča L. Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 155-156.lpp

pieļauta neuzmanība vai kļūda, kas rodas veicot profesionālo darbību. Profesionālās darbības kritēriji ir noteikti ar likumdošanu un normatīvajiem aktiem. Apdrošināšanas līgumu noslēdz ar fiziskām personām, kas veic profesionālo darbību.

Faktu, kad stājas spēkā apdrošināšanas gadījums, nosaka pēc tiesas lēmuma spēkā stāšanās, kad ir noteikta materiālā vērtība zaudējumam, ko ir nodarījis privāti praktizējošs speciālists klientam.

Apdrošināšanas gadījums nav:

1. Pretenzija, kas rodas no jebkura fakta, situācijas, apstākļa vai negadījuma:
  - Kas šī apdrošināšanas perioda pirmajā dienā, varētu izraisīt pretenzijas pret klientu un klients to ir zinājis, vai tas viņam ir bijis loģiski jāparedz;
  - Kas ir paziņots citas apdrošināšanas ietvaros, pirms šīs apdrošināšanas perioda pirmās dienas.
2. Zaudējums, kas ir gaidāms vai iecerēts no klienta puses.
3. Zaudējums, ko izsauc karš, invāzija, ārvalsts naidīgas darbības pilsoņu karš, dumpis, sacelšanās, nemieri, revolūcija, militāra vai uzupurēta vara, streiks, militāra vai tautas dumpošanās, masu nekārtības, kara stāvoklis, laupīšana, marodēšana, postīšana to sakarā, konfiscēšana vai iznīcināšana no valdības vai publiskas iestādes puses, kā arī jebkura darbība vai stāvoklis saistībā ar minēto.
4. Soda naudas, sodi (civillie, administratīvie, kriminālie, līgumsodi), kompensācijas, jebkura cita kompensācija, kas rodas no kompensācijas pieaugšanas vai pārsniegšanas.
5. Zaudējums, kas rodas no jebkuras negodīgas, krāpnieciskas, noziedzīgas vai ļaunprātīgas rīcības vai nevērības kas radušies, nepareizi traktējot likumu.
6. Zaudējums, kas rodas no azbestveida talka, azbesta, dietilstibesterola, dioksīna, urīnskābes formaldehīda.
7. Jebkura pretenzija, kas pamatojas uz vai rodas no faktiskas vai pieņemtās negodīgas konkurences, faktiskas vai pieņemtās patenta, autortiesību, dizaina, firmas zīmes, pakalpojumu zīmes, firmas vārda vai ģerboņa tālāk nodošanas vai pārkāpšanas.
8. Zaudējums, ko tieši vai netieši rada, veicina vai izsauc:
  - Jonizējošs izstarojums, radioaktīva saindēšanās no kodoldegvielas vai kodolatkritumiem, ja kodoldegvielu sadedzina;
  - Radioaktīvas, toksiskas, eksplozīvas vai citādi bīstamas eksplozīvas kodoliekārtas īpašības vai bīstamas tās kodolsastāvdaļas īpašības;
  - Kodolreaktors, kodolspēkstacija, telpas un iekārtas, kas jebkurā veidā saistītas ar kodolenerģijas ražošanu, kodoldegvielas, kodolatkritumu ražošanu, glābšanu un pārstrādi.

9. Jebkura atbildība, kas rodas vienīgi no klienta statusa vai darbības kā partneru uzņēmuma, kopuzņēmuma vai citas organizācijas (ieskaitot darbinieku apvienību, labdarības organizāciju vai firmu) vadošam darbiniekam, direktoram, partnerim, līdzīgai amatpersonai, akcionāram. Tomēr šis izņēmums neattiecas uz klienta atbildību, kas rodas no apdrošinātās profesijas veikšanas un kas iestātos neatkarīgi no augstākminētā statusa vai darbības.
10. Jebkura pretenzija, ko izvirza, kas ir vērsta pret vai saistīta ar jebkuru personu vai organizāciju:
  - Kas ir klienta tiešā vai netiešā īpašumā, ko klients kontrolē, vada vai pārvalda;
  - Kuras īpašumā, kontrolē, vadībā vai pārvaldījumā atrodas pats klients;
  - Kurai klients ir partneris, konsultants vai darbinieks.Šis punkts nav spēkā par negadījumiem, ko rada klients, sniedzot profesionālus pakalpojumus apdrošinātajā profesijā, bet citādi šie izņēmumi ir spēkā.
11. Zaudējums, ko izraisa klienta profesionālie pakalpojumi, ko viņš sniedz dzīvesbiedram (biedrei) vai tuvākajiem ģimenes locekļiem.
12. Jebkura pretenzija, kas rodas, klientam darbojoties kā vēlētai sabiedriskai amatpersonai, valsts iestādes darbiniekam, šādas iestādes nodaļas vai aģentūras darbiniekam, ja vien klients netiek uzskatīts par šādu darbinieku vienīgi savu profesionālo pakalpojumu sniegšanas sakarā, un atalgojums par šiem pakalpojumiem tiek izmaksāts klientam vai ieskatīts viņa rēķinā.
13. Zaudējums, ko klients ir spiests samaksāt par atbildību, kas izriet no līguma vai vienošanās un kura citādi nebūtu iesaistījies.
14. Pretenzija, kuras pamatā galvojumi, garantijas vai novērtējumi attiecībā uz honorāriem, izdevumiem, daudzumiem, ilgumu.
15. Zaudējums, kas rodas tieši vai netieši no faktiskas, pieņemtas vai draudošas kaitīgu vielu izdalīšanās, izkļiedēšanās, izplatīšanās, noplūdes vai zaudējuma, izdevumiem un izmaksām, kas rodas no valdības vai cita veida rīkojuma vai lūguma, lai klients novērtē, pārbauda, kontrolē, iztīra, likvidē, aiztur, apstrādā, dezinficē vai neitralizē kaitīgas piesārņojošas vielas.
16. Pretenzija, kas rodas no zaudējuma vai bojājuma īpašumam, kas atrodas valdījumā vai no dokumentu (gan rakstisku, iespiestu, vai reproducētu pēc jebkuras metodes) sabojāšanas vai pazaudēšanas, vai datoru, elektroniski uzglabātas informācijas vai materiālu sabojāšanas vai pazaudēšanas, kas nodoti klienta valdījumā.
17. Jebkura pretenzija, ko klients izvirza otram klientam.

18. Jebkura pretenzija, kas pamatota uz, rodas no, attiecināma uz jebkuru šīs apdrošināšanas noteikumu neizpildīšanu, nerealizēšanu vai neievērošanu.
19. Jebkura pretenzija, kas pamatota uz, rodas no, attiecināma uz ikviena klienta maksātspēju vai bankrotu.
20. Jebkura pretenzija, kas pamatota uz, rodas no faktiska vai pieņemta apmelojuma, neslavas celšanas, nomelnošanas, faktiskas vai pieņemtas tādu materiālu publicēšanas, kas pārkāpj privātpersonas tiesības.
21. Jebkura pretenzija, kas radusies no tādas apdrošinātās personas profesionālās darbības, kuras īstenošanai apdrošinātajai personai nav sertifikāta.

Profesionālās atbildības apdrošināšanas līgumu par labu trešajām personām, pret kurām ir atbildīgs privāti praktizējošs speciālists, tiek uzskatīts par noslēgtu, ja tas veic savu profesionālo darbību.

Termiņi, kad izmaksā apdrošināšanas atlīdzību tiek noteikti apdrošināšanas līgumā. Atlīdzības apmēru noteic, vadoties pēc apdrošināšanas līgumiem un ir atkarīgs no apdrošinājuma summas.

Prēmija tiek noteikta vadoties no tarifiem un ir atkarīga no izvēlētā atbildības limita. Apdrošināšanas līgums stājas spēkā no brīža, kad tiek samaksāta visa apdrošināšanas prēmija, ja līgumā nav paredzēts citādi.

Profesionālās atbildības apdrošināšana ir saistīta ar iespēju izvirzīt pretenziju pret fiziskām un juridiskām personām, kuras veic savu profesionālo darbību vai sniedz attiecīgus pakalpojumus. Pamatā, lai varētu tikt izvirzīta pretenzija ir neuzmanība, nevērība, kļūdas, kuras pieļauj apdrošinājuma ņēmējs.

Apdrošināt var divas riska grupas:

1. Riski, kas ir saistīti ar iespēju nodarīt kaitējumu trešajām personām un nodarīt kaitējumu veselībai. Tādi gadījumi ir ārstu praksē ķirurgiem, zobārstiem, farmaceitiem, transportlīdzekļu īpašniekiem.
2. Riski, kas ir saistīti ar materiāla rakstura zaudējumiem. Šai grupai pieder arhitekti, inženieri, būvuzņēmēji, konsultanti

Tā juridiskais pamatojums pretenziju izvirzīšanai rodas, ja profesionālā kompetence ir zemāka par vispārpieņemto attiecīgajā nozarē, kā rezultātā tiek nodarīts kaitējums klientam vai pacientam. Šajā gadījumā cietušais var izvirzīt pretenziju. Jāpiebilst, ka viņš to var izdarīt ne tikai uzreiz pēc notikušā, bet tad, kad tiek konstatēts šis nodarījums. Latvijā pēc Civillikuma dokumentu noilguma termiņš ir 10 gadi, tātad pretenzijas būtībā var tikt izvirzītas 10 gadus. Dažas apdrošināšanas sabiedrības profesionālās sabiedrības polises nav paredzējušas tādu termiņu, tādēļ tām būtu ieteicams to pagarināt.

Apdrošinātāja atbildība profesionālās atbildības apdrošināšanas gadījumā, kas rodas polises darbības laikā, nevar pārsniegt noteikto limitu.

Parasti šajā gadījumā tiek noteikta franšīze, kurai vēl klāt pievieno izdevumus, kas var būt saistīti ar neatkarīgu ekspertu darbu, lai varētu noteikt zaudējumu apmēru.

Fakti – negodīga rīcība, melošana, krimināla atbildība – tiek izslēgti no apdrošinājuma ņēmēja atbildības, jo profesionālās atbildības apdrošināšana balstās uz apdrošinājuma ņēmēja profesionālo pienākumu godprātīgu veikšanu.

Prēmijas lielums šajā gadījumā ir atkarīgs no profesijas, vecuma, darba stāža, laika, kad ir saņemta kvalifikācija u.c. Prēmijas pamatsummai var pievienot papildus summu, ja partneri ir jauni un tiem nav pietiekošas pieredzes. Daži veidi profesionālās atbildības apdrošināšanas veidi, piemēram, Lielbritānijā medicīnas darbinieku apdrošināšana sakarā ar to pieļautajām kļūdām, ir obligāta.

Latvijā ir obligāti šādi profesionālās atbildības apdrošināšanas veidi:

- 1) Zvērinātu notāru profesionālās darbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšana;
- 2) Zvērinātu revidentu profesionālās darbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšana
- 3) Ārstu profesionālās darbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšana

Šīm profesijām profesionālās darbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšana ir obligāta tādēļ, ka to nosaka attiecīgs likums, kurš regulē šīs profesijas darbību.³⁶

2.2 Gaisakuģu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana

Gaisakuģu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana nozīmē, ka tiek apdrošināta atbildība par pasažieriem, pārvadājamo kravu, sadursmi ar citiem gaisa kuģiem vai citu īpašumu, pret dabas piesārņojumu un citiem riskiem.³⁷

Apdrošināšanas prēmijas apmērs ir atkarīgs no izvēlētajiem riskiem, lidošanas reģiona, nepieciešamā apdrošināšanas atbildības limita, kas tiek reglamentēti saskaņā ar 2003. gada Monreālas Konvenciju.

³⁶ Leonoviča L. Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 156-160.lpp

³⁷ BTA, Gaisakuģu īpašnieku CTA, [tiešsaiste]. Pieejams:

<http://www.bta.lv/lat/private/avio/2/>

2.3 Būvniecības risku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana

Būvniecībā no kopējā riska lielāko daļu sastāda materiālie zaudējumi, kuri var būt nodarīti materiāliem vai tehnikai, ko plāno izmantot projektā. Šos riskus var apdrošināt pēc būvniecības risku apdrošināšanas polises noteikumiem. Šajā gadījumā riski, kuri tiek izslēgti no seguma galvenokārt ir negaidītu apstākļu riski: kara un streiku riski, kā arī zaudējumi un bojājumi ko radījušas dabas stihijas.

Prakse rāda, ka civiltiesiskā atbildība pret trešo personu, kura rodas celtniecībā un atbildības izvirzīšana par zaudējumiem trešajai personai var izsaukt ne tikai bezgalīgus strīdus, bet arī tiesas prāvas. Tāpēc celtniecības riska polise paredz papildsegumu ar mēreniem limitiem par zaudējumu nodarīšanas atlīdzināšanu trešajai personai.

Apdrošināšanas segums strādnieku kompensācijām arī ir izslēgts no celtniecības riskiem, jo vairākās valstīs darba devējam pēc likuma jānoslēdz apdrošināšanas līgums ar attiecīgajām valsts apdrošināšanas kompānijām vai jāapdrošina tādi riski specializētās apdrošināšanas sabiedrībās.

Ļoti izplatīts apdrošināšanas veids celtniecības apdrošināšanā ir darbuzņēmēja apdrošināšana no visiem riska veidiem.

Pirmās būvniecības riska apdrošināšanas polises bija noformētas apmēram pirms pusgadsimta, lai nodrošinātu kontakta puses ar vispār aptverošu aizstāvību, kura sedz zaudējumus un bojājumus, kas radušies nelaimes gadījuma rezultātā, kā arī civiltiesiskās atbildības papildu apdrošināšana pret trešajām personām. Šis papildsegums paredzēts, lai realizētu nelielu pretenziju noregulēšanu. Nelielām darbuzņēmēja organizācijām var būt civiltiesiskās atbildības polise ar zemākiem kompensācijas limitiem, izslēdzot atbildību, kura radusies sabiedrības rezultātā projekta izstrādāšanas laikā. Pirmās domas bija piedāvāt polisi, kura atbildīs apdrošināšanas vajadzībām būvlaukumā.

Būvniecības risku apdrošināšanas polise sastāv no:

- Nodaļas „Materiālie bojājumi”, kura sedz fizisko bojājumu radītus zaudējumus izpildītajiem darbiem vai darbuzņēmēja materiāliem noliktavās un iekārtām;
- Nodaļas „Civiltiesiskā atbildība”, kura sedz trešajai personai nodarītos materiālos un personiskos zaudējumus;
- Grafiks ar visiem polišu datiem, kuri ir attiecināmi uz iepriekšējām divām nodaļām;
- Galvenie noteikumi un izņēmumi, kuri ir praktiski visās nekustamā īpašuma apdrošināšanas polisēs.

Būvniecības risku apdrošināšanas polises galvenais mērķis ir aizsargāt tos, kuri ir ieguldījuši savus materiālos līdzekļus projektā. Aizsargājami ir projekta pasūtītāji, darbuzņēmēji un visi citi apakšuzņēmēji, kā arī materiālu un iekārtu piegādātāji. Šajā sarakstā var iekļaut arī konsultējošo inženieri vai arhitektu.

Tieši bojājumu un zaudējumu gadījumā ir vērojama priekšrocība, ja visas projekta puses apdrošinātas ar vienu polisi: nav vajadzības atlikt atjaunošanu vai nepieciešamo izmeklēšanu, lai identificētu vainīgo pusi.

Apdrošinot pasūtītāju uz būvniecības risku apdrošināšanas polises noteikumiem, ir šādas priekšrocības:

- Būvdarbu zaudējumu nodarīšanas gadījumā darbuzņēmēji varēs izpildīt projektu, izmantojot apdrošināšanas atlīdzību bojāto iecirkņu un iekārtu atjaunošanai un nomaiņai;
- Jebkurš pasūtītāja īpašums būvlaukumā vai īpašums, kurš atrodas darbuzņēmēja lietošanā, var būt apdrošināts bez jebkādam formalitātēm;
- Pasūtītājs var apdrošināties pret grunts nosēšanos un kaitējumiem, kuri var rasties no kļūdām projektā, pamatojoties uz darba kontraktu var būt „sevišķie riski” darbuzņēmējam, kas paliek pasūtītāja atbildībā.³⁸

2.4 Kuģu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana

Kuģu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana paredz apdrošināt kuģa īpašnieka atbildību par pārvadājamo kravu, par sadursmi ar citiem kuģiem vai citu īpašumu, par dabas piesārņojumu, trešo personu dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu un citiem apstākļiem atbilstoši izvēlētajiem noteikumiem.³⁹

Apdrošināšana tiek veikta saskaņā ar starptautiskajiem jūras risku apdrošināšanas noteikumiem INSTITUTE TIME CLAUSES, kurus akceptē bankas, pārapdrošināšanas kompānijas, juristi, jūras administrācijas un tādējādi rada klientam papildus aizsardzību.

---

³⁸ Leonoviča L. Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga: 2002, 173-174.lpp

³⁹ BTA, Kuģu CTA, [tiešsaiste]. Pieejams:
<http://www.bta.lv/lat/private/avio/5/>

2.5 Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana

Lai Latvijā izveidotu sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas (turpmāk – OCTA apdrošināšanas) sistēmu un nodrošinātu tās darbību valstī saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 28.novembra noteikumiem nr.369 „Satiksmes biroja nolikums”, 1995.gada 13.decembrī tika nodibināts LR Satiksmes birojs. LR Satiksmes birojs bija valsts institūcija, kas darbojās Finanšu ministrijas pārraudzībā. Faktiski OCTA apdrošināšanas sistēmas izveidošana sākās jau 1995.gada sākumā, kad Finanšu ministrijas institūcijai „Apdrošināšanas uzraudzības inspekcija” tika uzdots veikt priekšdarbus OCTA apdrošināšanas sistēmas izstrādāšanai. Pārņemot Igaunijas Transportlīdzekļu apdrošināšanas fonda pieredzi, tika izstrādāti LR Ministru kabineta 1995.gada 18.jūlija noteikumi nr. 214 „Noteikumi par sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu”.

Lai ieviestu OCTA sistēmas izstrādāšanas gaitā radušās nepieciešamās izmaiņas un grozījumus Ministru kabinets 1996.gada 6.augustā pieņēma jaunus LR Satiksmes biroja izstrādātus tāda paša nosaukuma noteikumus nr.300. OCTA apdrošināšanas sistēma Latvijā tika ieviesta no 1997.gada 1.septembri pilnā apmērā stājoties spēkā LR Saeimā 1997.gada 25.martā pieņemtajam Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumam. No 1997.gada 1.septembra Latvijā sākās transportlīdzekļa īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana un apdrošināšanas atlīdzību izmaksāšana ceļu satiksmes negadījumos zaudējumus cietušajām personām.

No 1998.gada 1.jūlija Latvija oficiāli kļūst par „Zaļās kartes” sistēmas dalībvalsti, bet LR Satiksmes birojs par „Zaļās kartes” sistēmas Latvijas Nacionālo biroju. Sākas LR Satiksmes biroja sadarbība starptautiskajā mērogā.

Būtiskas izmaiņas OCTA apdrošināšanas sistēmas darbībā ienesa Latvijas Republikas iestāšanās Eiropas Savienībā. No 2004.gada 1.maija stājās spēkā jauns „Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums” (pieņemts Saeimā 2004.g.7.aprīlī), kas ievēroja ES direktīvu prasības un paredzēja valsts institūcijas LR Satiksmes biroja darbības izbeigšanu un jaunas Latvijas Republikā reģistrētas biedrības „Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” dibināšanu. Biedrība „Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” Latvijas Republikas Biedrību un nodibinājumu reģistrā ir reģistrēta 2004.gada 30.augustā.

Biedrība „Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs”, saīsinātais nosaukums – LTAB, ir Latvijas Republikas Satiksmes biroja mantas, saistību, kā arī saistību nodrošinājuma pārņēmējs. Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs (turpmāk – Birojs) ir Latvijas Republikā spēkā esošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā reģistrēta biedrība, kurā apvienojušās visas tās apdrošināšanas sabiedrības, kurām ir tiesības veikt sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu Latvijā. Biroja institūcijas ir Biroja biedru sapulce un valde.

Biroja kompetenci, tiesības un pienākumus nosaka Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums un Biroja statūti. Savā darbībā Birojs ievēro Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma, Biroja statūtu, citu Latvijas Republikā spēkā esošo normatīvo aktu prasības, kā arī Zaļās kartes Biroju Padomes izdotos normatīvos aktus, Biroja biedru sapulces un valdes lēmumus.

Biroja darbības mērķis ir nodrošināt ceļu satiksmes negadījumā cietušo trešo personu interešu aizsardzību un Latvijas Republikā izveidotās sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas sistēmas stabilitāti un attīstību. Birojs ir Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonda (turpmāk – Garantijas fonds) turētājs.⁴⁰

Birojs rīkojas ar Garantijas fondu, un atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem lemj un atbild par tā līdzekļu izlietojumu. Birojs pilda Latvijas Zaļās kartes biroja funkcijas un ir Zaļās kartes Biroju Padomes biedrs. Birojs saskaņā ar Eiropas Savienības 4. Direktīvas prasībām īsteno Informācijas centra (IC) un Kompensācijas iestādes funkcijas.

Saskaņā ar likumu fonda mērķis ir nodrošināt apdrošināšanas atlīdzības izmaksu to zaudējumu segšanai, kurus nodarījis:⁴¹

- transportlīdzeklis, kura īpašnieks savu civiltiesisko atbildību nav apdrošinājis;
- nenoskaidrots transportlīdzeklis (ievērojot likuma 35.pantānoteikumus);
- transportlīdzeklis, kura vadītāja vaina nav pierādāma;
- transportlīdzeklis, kurš izgājis no īpašnieka, glabātāja vai lietotāja valdījuma nevis viņa vainas, bet citas personas prettiesisku darbību dēļ;

---

⁴⁰ LTAB, kas ir LTAB, [tiešsaiste]. Pieejams:

<http://www.octanet.lv/ltab/>

⁴¹ Ivportals, Garantijas fonds, [tiešsaiste]. Pieejams:

<http://www.lvportals.lv/skaidrojumi.php?id=242785>

- transportlīdzeklis, attiecībā uz kura īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošinātāju pasludināts maksātnespējas process;
- Latvijā reģistrēts transportlīdzeklis, kura īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošinātāju nav iespējams noskaidrot, kā arī vēl citos gadījumos.

Birojs veic sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas tehnisko ekspertu sertificēšanu un apmācību (kvalifikācijas celšanu).

Likums paredz sekojošus OCTA līgumu veidus:⁴²

- standartlīgums;
- robežapdrošināšanas līgums;
- starptautiskais apdrošināšanas līgums (jeb Zaļā karte).

Populārākie LTAB pakalpojumi:⁴³

- OCTA derīguma termiņu pārbaude;
- OCTA atbildīgā apdrošinātājas meklēšana;
- OCTA Bonus Malus pārbaude;
- OCTA izziņas par apdrošināšanas vēsturi.

Standartlīgums ir apdrošināšanas līgums, kas tiek noslēgts attiecībā uz:⁴⁴

- 1) Latvijas Republikā reģistrētu vai atsavinātu transportlīdzekli;
- 2) citā valstī atsavinātu vai no uzskaites noņemtu transportlīdzekli, lai to izvestu no attiecīgās valsts un reģistrētu Latvijas Republikā;
- 3) Latvijas Republikā neregistrētu transportlīdzekli, kurš aprīkots ar speciālām Ceļu satiksmes drošības direkcijas vai Valsts tehniskās uzraudzības aģentūras izsniegtām tirdzniecības numura zīmēm tirdzniecībai paredzēta transportlīdzekļa pārvietošanai uz tirdzniecības vai glabāšanas vietu vai arī izmēģinājuma braucieniem ar šādu transportlīdzekli.

Robežapdrošināšanas līgums ir apdrošināšanas līgums, kas tiek noslēgts attiecībā uz transportlīdzekli, kurš reģistrēts valstī, kas nav Eiropas Ekonomikas zonas valsts, ja tā vadītājs nevar uzrādīt Latvijas Republikas teritorijā spēkā esošu transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas līgumu.

⁴² OCTA likums, OCTA līguma veidi, [tiešsaiste]. Pieejams:
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=87547>

⁴³ Octanet, LTAB pakalpojumi, [tiešsaiste]. Pieejams:
<http://www.octanet.lv/ltab/>

⁴⁴ Latvijas transportlīdzekļu apdrošināšanas birojs, standartlīgums, [tiešsaiste]. Pieejams:
<http://www.ltab.lv/lv/page370/page373#a627>

Starptautiskais apdrošināšanas līgums (Zaļā karte)⁴⁵

Starptautiskais apdrošināšanas līgums (Zaļā karte) ir apdrošināšanas līgums, kas tiek noslēgts attiecībā uz transportlīdzekli, kurš reģistrēts Latvijas Republikā un piedalās ceļu satiksmē valstī, kas ir Zaļās kartes sistēmas dalībvalsts. Par starptautisko apdrošināšanas līgumu (Zaļo karti) uzskatāms arī tāds starptautiskais apdrošināšanas līgums, kas noslēgts attiecībā uz transportlīdzekli, kurš reģistrēts valstī, kas nav Zaļās kartes sistēmas dalībvalsts, ja šāda līguma noslēgšana paredzēta starptautiskajos līgumos. Zaļā karte ir spēkā apdrošināšanas polisē norādītajās valstīs. Latvijas Republikā reģistrēta transportlīdzekļa īpašnieks starptautisko apdrošināšanas līgumu var noslēgt tikai ar apdrošinātāju, kas ir Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja biedrs.

Tiešā zaudējumu regulācija.⁴⁶

Tiešā zaudējumu regulācijas (turpmāk – TZR) sistēma paredz, ka ceļu satiksmes negadījumā cietušie varētu saņemt kompensāciju pie apdrošinātāja, pie kura iegādāta OCTA polise. Tādējādi TZR sistēma paredz, ka vispirms zaudējumus aprēķina un tos izmaksā apdrošinātājs, kas apdrošinājis cietušās personas civiltiesisko atbildību, bet pēc tam apdrošināšanas atlīdzība tiek atgūta no vainīgās personas apdrošinātāja. Tomēr, kā norāda J. Stengrevics, diemžēl neizdodas atrisināt visus praktiskos jautājumus, lai grozījumi, kas saistās ar TZR sistēmu tiktu ieviesti dzīvē.

Kā norāda LTAB, vienotas TZR sistēmas ieviešana ir apstājusies pie jautājuma par savstarpēju norēķinu kārtību, kas būtu pieņemama visām apdrošināšanas sabiedrībām un kas ļautu apdrošinātājiem kārtot savstarpējos maksājumus, ievērojot faktiski izmaksātās atlīdzības vai vidējās apdrošināšanas atlīdzības principu.

Piemēram, ja notiek ceļu satiksmes negadījums (CSNg), tad cietušais vēršas pie sava apdrošinātāja, lai saņemtu apdrošināšanas atlīdzību. Apdrošinātājs, kurš apdrošinājis cietušā (nevis vainīgā) atbildību, aprēķina un izmaksā apdrošināšanas atlīdzību cietušajam vainīgās puses apdrošinātāja vietā, kurš viņu ir pilnvarojis savā vārdā rīkoties. Cietušā apdrošinātājam tagad ir uzdevums saņemt izmaksāto atlīdzību no vainīgās puses apdrošinātāja. Apdrošinātāju savstarpējie norēķinu principi paredz vairākus variantus - iespējas, vai nu jau pirms izmaksas saskaņot izmaksātās atlīdzības apmērus ar vainīgās puses apdrošinātāju (šajā situācijā cietušajam var kavēties atlīdzības izmaksa) vai arī ir iespēja izmaksāt atlīdzību cietušajam tādā apmērā, kā uzskata par pareizu un no vainīgās puses apdrošinātāja pieņemt tik lielu summu, kādu vainīgās puses apdrošinātājs uzskata par adekvātu, izrietot no saviem

⁴⁵ Latvijas Transportlīdzekļu apdrošināšanas birojs, zaļā karte [tiešsaiste]. Pieejams: <http://www.ltab.lv/lv/page370/page373#a629>

⁴⁶ DB biznesa portāls, TZR joma, [tiešsaiste]. Pieejams: <http://www.db.lv/finanses/atviegloti-norekini-starp-apdrosinatajiem-tzr-joma-vel-var-aktualizeties-377666>

aprēķiniem par negadījuma rezultātā gūtajiem zaudējumiem. Tā piemēram, gadījumā, ja vainīgās puses apdrošinātājs būs aprēķinājis summu, piemēram, 85% apmērā, radušos starpību cietušā apdrošināšanas sabiedrībai būs jānoraksta zaudējumos, vai arī jāpierāda sava taisnība savstarpējos strīdos.

Tomēr vienošanās vēl nav izdevusies, jo apdrošinātājiem pašreiz nav vienota izpratne par iespējamiem savstarpējiem norēķiniem, kļūdoties var tikt negatīvi ietekmēta konkurence Latvijas OCTA tirgū.

3 Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas analīze 2006 – 2012 gadam

3.1 tabula

Pārskats par apdrošināšanas sabiedrību parakstītajām prēmijām un izmaksātajām atlīdzībām sadalījumā pa apdrošināšanas veidiem no 2006 – 2012. gadam⁴⁷

Pārskats par apdrošināšanas sabiedrību parakstītajām prēmijām							
	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
OCTA	33 885 043	29 658 160	42 064 537	55 324 537	80 027 254	59 687 583	35 189 359
Vispārējā CTA	6 157 49	5 478 864	7 021 894	6 913 949	8 328 545	7 665 689	5 690 130
Gaisakuģu īpašnieku CTA	276 405	253 895	169 076	288 141	318 723	297 509	450 964
Kuģu īpašnieku CTA	134 047	81 128	41 991	13 525	5 224	6 852	7 266
Transporta īpašnieku CTA	19 642	66 254	11 192 151	10 727 309	7 274 855	5 664 634	316 251

OCTA

Pārskatā par apdrošināšanas sabiedrību parakstītajām prēmijām, var redzēt, ka OCTA gadījumiem 2006. gadā ir parakstītas 35 189 359 prēmijas, un nākošajos divos gados parakstīto prēmiju apjoms aug par, apmēram 45 tūkst. Ls, kur 2007. gadā tās jau ir 59 687 583 Ls un 2008. gadā parakstītas prēmijas ir 80 027 254 Ls.

Tomēr no 2009. gada, sakarā ar globālo krīzi, parakstīto prēmiju apjoms sāk samazināties, kur 2009. gadā tās ir 55 324 537, bet 2010. gadā parakstīto prēmiju apjoms ir samazinājies gandrīz uz pusi, salīdzinot ar 2008. gadu, kur parakstīto prēmiju apjoms OCTA gadījumiem ir 42 064 537 Ls.

Salīdzinot OCTA parakstīto prēmiju apjomu 2011. un 2012. gadam, var secināt, ka parakstīto prēmiju apjoms sāk palielināties, kur 2011. gadā tās ir 29 658 160 Ls, bet

⁴⁷ Tabula ņemta no <http://www.laa.lv/pub/?cmd=stat>

2010. gadā prēmijas apjoms ir palielinājies par, apmēram, 4 tūkst. Ls. Autors secina, ka pamazām, parakstīto prēmiju apjoms OCTA gadījumiem sāk palielināties, tādejādi apstiprinot Globālās krīzes mazināšanos.

Vispārējā CTA

Vispārējās civiltiesiskās apdrošināšanas pārskatā par parakstītajām prēmijām var apskatīt, ka parakstīto prēmiju apjoms sešos gados nav īpaši svārstījies un mainījies. Vispārējā CTA parakstītās prēmijas 2006. gadā ir 5 690 130 Ls, bet 2007. gadā tās jau ir 7 665 689 Ls. 2008. gadā parakstīto prēmiju apjoms ir audzis līdz 8 328 545 Ls.

Tomēr, 2009. gadā Vispārējā CTA parakstīto prēmiju skaits samazinās līdz 6 913 949 Ls. 2010. gadā, par spīti Ekonomiskajai krīzei, prēmijas palielinās par, apmēram, 200 000 tūkst. Ls. 2011. gadā prēmiju apjoms atkal ir samazinājies līdz 5 478 864 Ls, tomēr 2012. gadā apjoms palielinās, salīdzinot ar 2011. gadu, par, apmēram, 700 000 tūkst. Ls.

Gaisakuģu īpašnieku CTA

Apskatot Gaisakuģu īpašnieku CTA, var redzēt, ka 2006. gadā ir vislielākais apjoms parakstīto prēmiju apjomā, kur tās ir 450 964 Ls. 2007. gadā tās ir 297 509 Ls, bet 2008. gadā parakstīto prēmiju apjoms palielinās par, apmēram, 21 000 tūkst. Ls. Nākošos divus gadus parakstīto prēmiju lielums sāk samazināties, kur 2009. gadā tās ir 288 141 Ls, bet 2010. gadā prēmijas ir samazinājušās līdz 169 076 Ls. No 2011. gada, prēmiju apjoms sāk palielināties, kur 2011. gadā prēmijas ir 253 895 Ls un 2012. gadā ir 276 405 Ls.

Kuģu īpašnieku CTA

Salīdzinoši ar citiem Civiltiesiskajiem apdrošināšanas veidiem, Kuģu īpašnieku CTA ir vismazāk parakstīto prēmiju apjoms. 2006. gadā parakstītās prēmijas sasniedz 7 266 Ls. Nākošajos divos gados prēmiju skaits samazinās, kur 2007. gadā tās ir samazinājušās līdz 6 852 Ls, bet 2008. gadā līdz 5 224 Ls.

Tomēr, ar 2009. gadu Kuģa īpašnieku CTA parakstītās prēmijas sāk strauji palielināties. 2009. gadā prēmiju apjoms ir palielinājies līdz 13 525 Ls un 2010. gadā ir sasniedzis jau 41 991 Ls. 2011. gadā prēmiju skaits ir palielinājies uz pusi no 2010. gada rezultāta un 2012. gadā parakstīto prēmiju skaits ir sasniedzis jau 134 047 Ls.

Transporta īpašnieku CTA

Transporta īpašnieku CTA 2006. gadā prēmijās ir saņēmuši 316 251 Ls. 2007. gadā prēmiju apjoms ir palielinājies vairākas reizes un sasniedz 5 664 634 Ls. Pakāpeniski, nākošajos trīs gados, prēmiju skaits ir mēreni palielinājies. 2008. gadā

parakstītās prēmijas sasniedz 7 274 855 Ls, 2009. gadā – 10 727 309 Ls un 2010. Gadā sasniedz jau 11 192 151 Ls.

2011. gadā ir vērojams liels parakstīto prēmiju kritums, kur tās sasniedz tikai 66 254 Ls. 2012. gadā šis skaitlis ir vēl samazinājies līdz 19 642 Ls.

3.2 tabula

Pārskats par apdrošināšanas sabiedrību izmaksātajām atlīdzībām sadalījumā pa apdrošināšanas veidiem no 2006 – 2012. gadam⁴⁸

Pārskats par apdrošināšanas sabiedrību izmaksātajām atlīdzībām							
	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
OCTA	22 889 815	23 465 031	27 240 942	30 590 544	44 870 306	31 727 127	19 922 706
Vispārējā CTA	1 322 616	1 226 515	1 261 966	1 359 452	1 692 226	1 443 003	842 492
Gaisakuģu īpašnieku CTA	0	7 148	5 178	85	1 569	35	2 797
Kuģu īpašnieku CTA	2 783	102	0	0	0	3 232	43 722
Transporta īpašnieku CTA	369 366	787 042	7 934 081	8 143 249	5 029 779	4 003 377	28 822

OCTA

OCTA gadījumos no 2006. gada līdz 2012. gadam izmaksāto atlīdzību apjoms daudz neatšķiras. 2006. gadā izmaksātās atlīdzības ir sasniegušas viszemāko līmeni, atšķirtībā no citiem gadiem, kur tās ir 19 922 706 Ls. 2007. gadā izmaksātās atlīdzības sasniedz 31 727 127 Ls. Pieaugošā tendence turpinās līdz 2008. gadam, kur tās sasniedz 44 870 306 Ls.

No 2009. gada izmaksātās atlīdzības sāk samazināties, kas ir pašsaprotami, jo samazinās parakstītās prēmijas, tātad, 2009. gadā izmaksāto atlīdzību apjoms ir samazinājies līdz 30 590 544 Ls. 2010. gadā – 27 240 942 Ls. 2011. gadā izmaksātās atlīdzības ir 23 465 031 Ls un 2012. gadā tās ir samazinājušās līdz 22 889 815 Ls.

Vispārējā CTA

Vispārējai CTA izmaksāto atlīdzību apjoms, aplūkojot datus, ir līdzīgi. 2006. gadā izmaksātās atlīdzības ir 842 492 Ls, tomēr, tās ir vismazākās izmaksātās atlīdzības, nākošajos gados izmaksātās atlīdzības palielinās. 2007. gadā tās sasniedz 1 443 003 Ls un 2008. gadā izmaksātās atlīdzības ir sasniegušas jau 1 692 226. Turpmākajos gados šis rādītājs sāk samazināties. 2009. gadā izmaksātās atlīdzības samazinās līdz 1 359 452 Ls un 2010. gadā

⁴⁸ Tabula ņemta no <http://www.laa.lv/pub/?cmd=stat>

samazinās vēl mazliet – 1 261 966 Ls. 2011. gadā izmaksātās atlīdzības ir samazinājušās par, apmēram, 40 000 tūkst. Ls. 2012. gadā rādītājs palielinās līdz 1 322 616 Ls.

Gaisakuģu īpašnieku CTA

Gaisakuģu īpašnieku CTA izmaksātajās atlīdzībās ir izmaksājuši: 2006. gadā 2 797 Ls, 2007. gadā tās ir 35 Ls. 2008. gadā izmaksāto prēmiju apjoms sasniedz 1 569 Ls, bet 2009. gadā rādītājs krītas, līdz 85 Ls. Tomēr 2010. gadā izmaksāto atlīdzību skaits palielinās līdz 5 178 Ls, un 2011. gadā tas palielinās līdz 7 148 Ls. Bet 2012. gadā izmaksātās atlīdzības Gaisakuģu īpašnieku CTA nav izmaksātas.

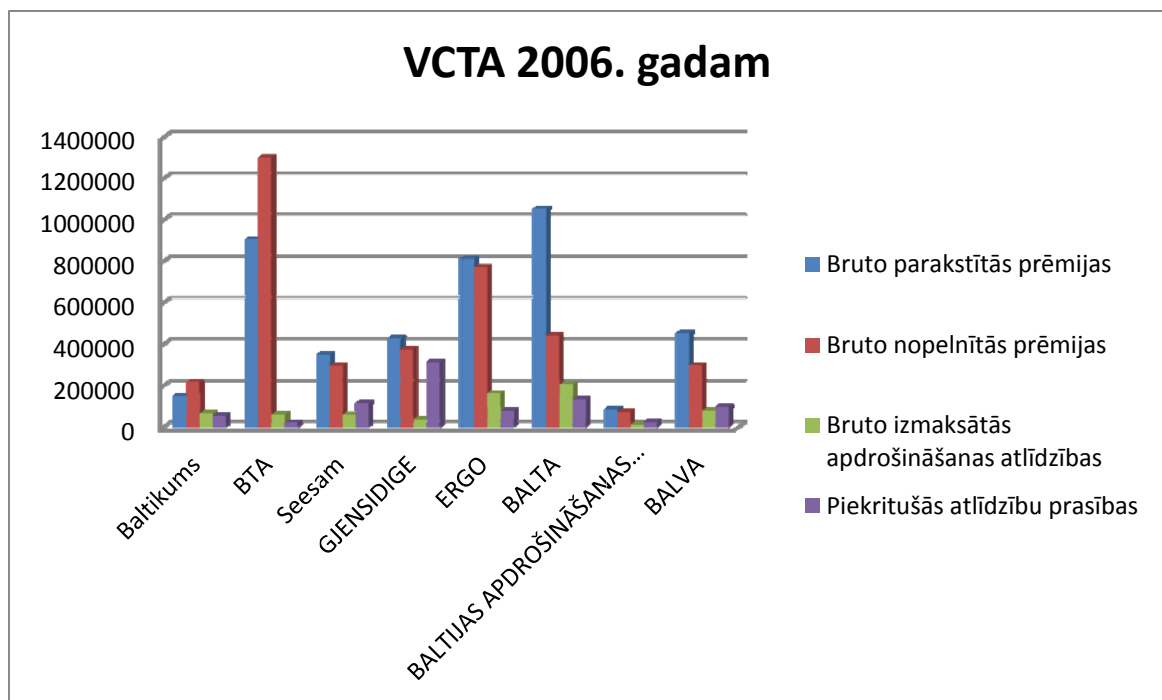
Kuģu īpašnieku CTA

Kuģu īpašnieku CTA izmaksātajās atlīdzībās ir izmaksājuši vismazāk no pētāmajiem CTA veidiem. Ja 2006. gadā atlīdzībās tiek izmaksāts 43 722 Ls un 2007. gadā – 3 232 Ls, tad no 2008 – 2010. gadam atlīdzības netiek izmaksātas. 2011. gadā tiek izmaksāti tikai 102 Ls, bet 2012. gadā rādītājs palielinās līdz 2 783.

3.1 Vispārīgā CTA analīze 2006 – 2012. gadam

3.2 grafiks

Vispārīgā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana 2006. gadā ⁴⁹

Vispārējai civiltiesiskās atbildības apdrošināšanai 2006. gadā bruto parakstītajās prēmijās, visvairāk, 1 052 985 Ls ir parakstītas apdrošināšanas sabiedrībā „Balta”, otrā

⁴⁹ Autora sastādīts, dati ņemti no apdrošināšanas sabiedrību mājas lapām

parakstītajās prēmijās ir apdrošināšanas sabiedrība „BTA”, pie kuras ir parakstītas 906 745 Ls prēmijas. Tūlīt aiz „BTA” seko apdrošināšanas sabiedrība „ERGO”, kurai ir parakstītas 812 775 Ls prēmijas. Tālāk seko vairākas kompānijas ar līdzīgiem rādītājiem. Apdrošināšanas kompānijai „Balva” parakstīto prēmiju apjoms sasniedz 453 737 Ls. Apdrošināšanas kompānijai „Gjensidige” ir ļoti līdzīgs rādītājs, kā A/S „Balva”, proti – 428 516 Ls. A/S „Seesam” parakstītajās prēmijās ir saņēmusi 350 691 Ls, bet apdrošināšanas sabiedrība „Baltikums” šis rādītājs ir sasniedzis 149 208 Ls. Vismazāk neto parakstītajās prēmijās ir saņēmusi A/S „Baltijas apdrošināšanas nams”, kur tās ir 85 913 Ls.

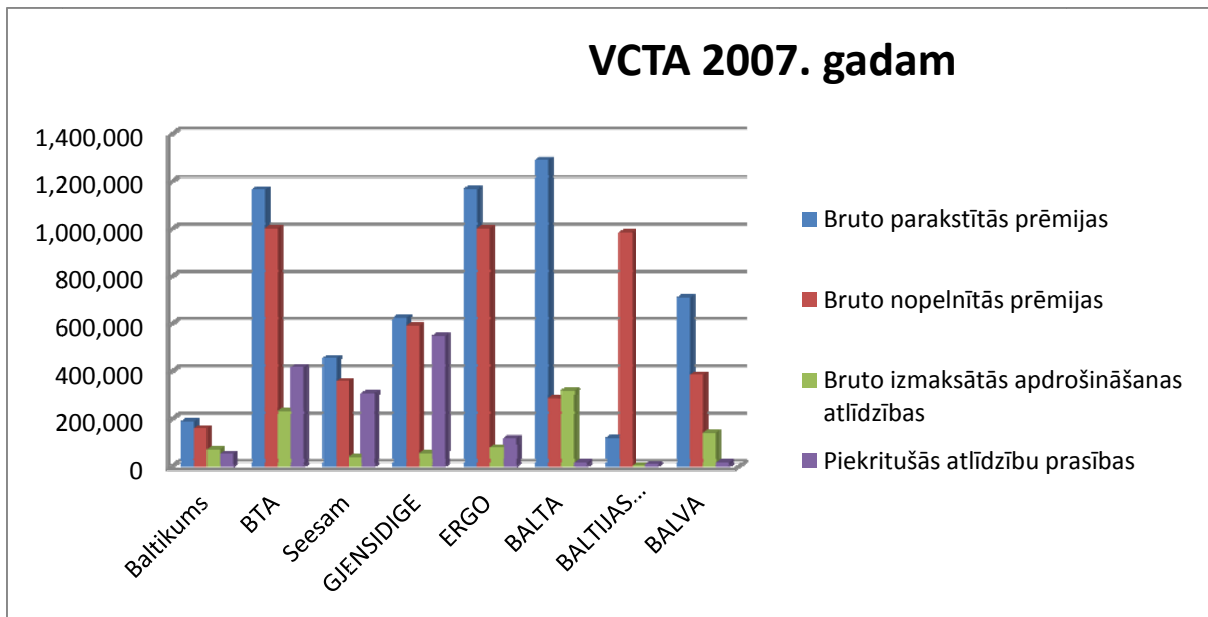
Bruto nopelnītajās prēmijās visvairāk ir nopelnījusi A/S „BTA”, kur sasniegusi 1 300 656 Ls lielu apjomu. Otra lielākā sabiedrība bruto nopelnīto prēmiju apjoma ziņā ir apdrošināšanas sabiedrība „ERGO”, kur bruto nopelnītās prēmijas sastāda 771 934 Ls apjomu. Pārējām piecām kompānijām bruto nopelnīto prēmiju apjoms ir salīdzinoši vienāds, kur A/S „Balta” – 443 500 Ls, A/S „Gjensidige” – 375 599 Ls, A/S „Seesam” – 296 510 Ls, A/S „Balva” – 296 843 Ls un A/S „Baltikums” – 217 041 Ls.

Bruto izmaksātajās apdrošināšanas atlīdzībās visvairāk izmaksā apdrošināšanas sabiedrība „Balta”, kur izmaksā 204 842 Ls, otra lielākā bruto izmaksātajās apdrošināšanas atlīdzībās ir A/S „ERGO”, kura ir izmaksājusi 162 874 Ls. Tālāk, izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības pa apdrošināšanas kompānijām ir līdzīgas, A/S „Baltikums” izmaksāja 66 385 Ls, A/S „BTA” – 60 478 Ls, A/S „Seesam” – 59 127 Ls, A/S „Gjensidige” – 37 265 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 12 145 Ls, A/S „Balva” – 79 111.

Piekritušajās atlīdzību prasībās, vislielākais apjoms ir apdrošināšanas sabiedrībai „Gjensidige”, kur piekritušās atlīdzību prasības ir 313 874 Ls apmērā. Pārējām sabiedrībām šis rādītājs ir līdzīgs. A/S „Baltikums” piekritušās atlīdzību prasības ir 55 845 Ls, A/S „BTA” – 21 111 Ls, arī A/S „Seesam” piekritušās atlīdzību prasības pārsniedz 100 000 tūkst. Ls līmeni, jeb ir 114 778 Ls. A/S „ERGO” – 80 225 Ls, A/S „Balta” – 133 186 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 25 543 Ls un A/S „Balva” – 96 523 Ls.

3.3 grafiks

Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana 2007. gadā⁵⁰

Bruto parakstītajās prēmijās 2007. gadā visvairāk ir saņēmusi apdrošināšanas sabiedrība „Balta”, kura parakstītajās prēmijās ir saņēmusi 1 291 293 Ls, otra lielākā sabiedrība parakstītajās prēmijās ir A/S „ERGO” ar 1 168 720 Ls parakstītajās prēmijās, bet A/S „BTA” ar 1 166 110 Ls ir trešā lielākā starp bruto parakstītajām prēmijām. Tālāk seko apdrošināšanas sabiedrība „Balva” ar 710 490 Ls parakstītajās prēmijās, bet piektā lielākā sabiedrība starp bruto parakstītajām prēmijām ir A/S „Gjensidige”, kurai šis rādītājs ir 627 000 Ls. Tālāk seko A/S „Seesam” – 455 683 Ls, A/S „Baltikums” – 188 221 Ls un A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” ar 120 296 Ls parakstītajām prēmijām.

Bruto nopelnītajās prēmijās ir trīs sabiedrības, kuras izceļas uz pārējo sabiedrību fona, tās ir A/S „BTA”, kurai nopelnītajās prēmijās ir 1 003 427 Ls, A/S „ERGO” – 1 002 159 Ls un A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 985 115 Ls. Pārējām kompānijām bruto nopelnītās prēmijas ir salīdzinoši mazākās, nekā šīm trim sabiedrībām. A/S „Gjensidige” – šie rādītāji ir 593 000 Ls, A/S „Balva” – 385 429 Ls, A/S „Seesam” – 358 705 Ls, A/S „Balta” – 287 765 Ls un A/S „Baltikums” – 160 723 Ls.

Bruto izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības visvairāk ir nācies izmaksāt apdrošināšanas sabiedrībai „Balta”, kurai sastāda 320 003 Ls izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības, otra sabiedrība, kurai ir bijis 2007. gadā jāizmaksā 233 427 Ls ir bijusi A/S „BTA”. Pārējām apdrošināšanas sabiedrībām bruto izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības ir līdzīgas, kā A/S „Baltikums” atlīdzības ir bijušas 71 832 Ls apmērā, A/S „Seesam” – 39 390

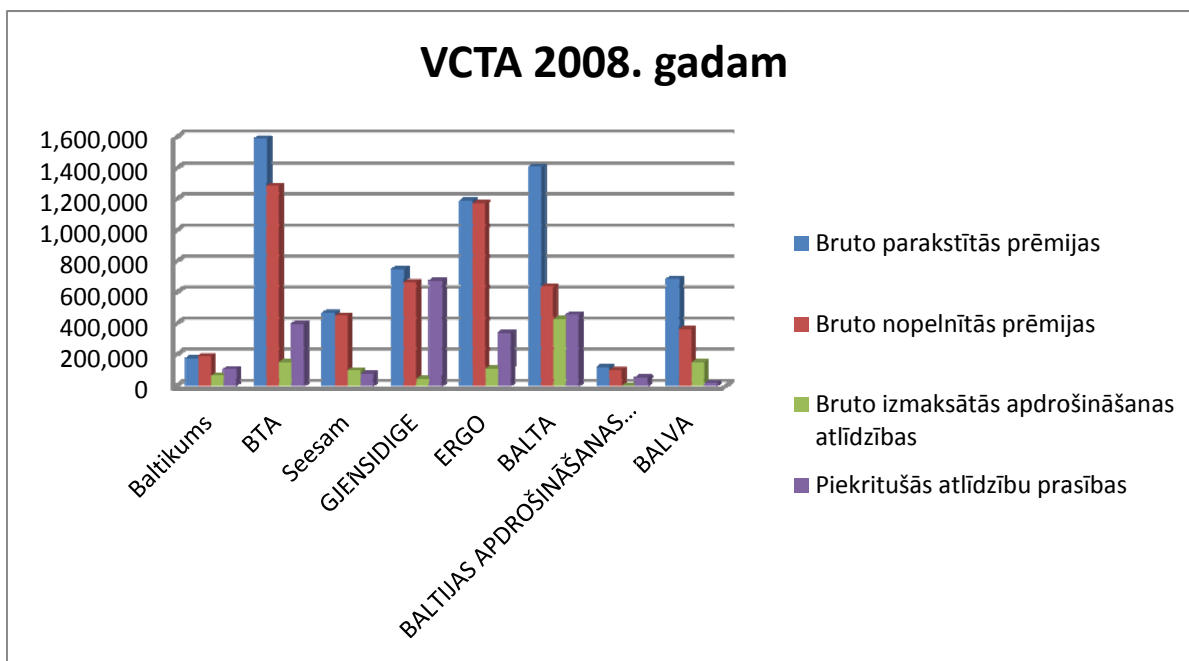
⁵⁰ Autora sastādīts, dati ņemti no apdrošināšanas sabiedrību mājas lapām

Ls, A/S „Gjensidige” – 56 000 Ls, A/S „Ergo” – 78 603 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 3 809 Ls un A/S „Balva” ir izmaksājusi atlīdzībās 140 897 Ls.

Piekritušajās atlīdzību prasībās vislielākās apjoms ir A/S „Gjensidige”, kur piekritušās atlīdzību prasības kopumā ir 549 000 Ls, pēc tam seko A/S „BTA” ar 418 742 Ls, trešā lielākā summa pēc piekritušo atlīdzību prasību rādītāja ir A/S „Seesam” – 306 957 Ls. Pārējām sabiedrībām piekritušās atlīdzību prasības ir zem 100 000 tūkst. Ls, izņemot A/S „Ergo”, kurai piekritušās atlīdzību prasības sastāda 117 933 Ls. A/S „Baltikums” – 53 033 Ls, A/S „Balta” – 16 743 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 8 678 Ls, A/S „Balva” piekritušās atlīdzību prasības ir 16 967 Ls.

3.3 grafiks

Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana 2008. gadā ⁵¹

Visvairāk, 2008. gadā, bruto parakstītajās prēmijās saņēmusi A/S „BTA”, kur parakstītās prēmijas kopsummā ir 1 589 803 Ls, otra lielā kā kompānija parakstīto prēmiju apjomā ir A/S „Balta” – 1 407 257 Ls. Trešā lielākā kompānija starp parakstītajām prēmijām ir A/S „Ergo” – 1 192 000 Ls. Nākošajai kompānijai – A/S „Gjensidige” bruto parakstītās prēmijas sastāda 749 000 Ls lielu summu. A/S „Balva” parakstītās prēmijas ir par nepilniem 100 000 Ls mazāk, nekā A/S „Gjensidige”, jeb, 685 352 Ls. A/S „Baltikums” parakstītās prēmijas sasniedz 176 079 Ls, A/S „Seesam” – 467 986 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 119 031 Ls.

⁵¹ Autora sastādīts, dati ņemti no apdrošināšanas sabiedrību mājas lapām

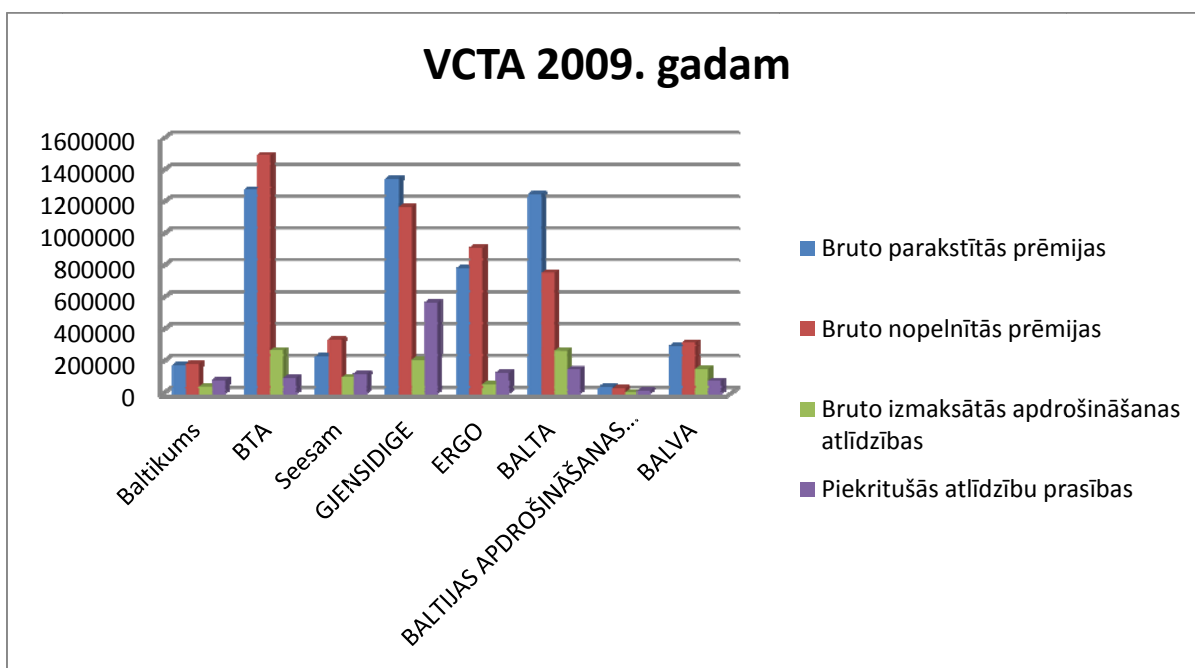
Bruto nopelnītajās prēmijās visvairāk ir saņēmusi A/S „BTA”, kur nopelnītās prēmijas sastāda 1 284 019 Ls, otra lielākā kompānija bruto nopelnītajās prēmijās ir A/S „Ergo”, kur šie rādītāji ir 1 173 000 Ls lielā apmērā. Pārējām kompānijām bruto nopelnītās prēmijas ir salīdzinoši mazākas, kā, piemēram, A/S „Gjensidige” – 664 545 Ls, A/S „Balta” – 637 772 Ls, A/S „Seesam” – 450 225 Ls, A/S „Balva” – 364 458 Ls, A/S „Baltikums” – 189 013 Ls un A/S „Baltijas apdrošināšanas nams”, kurai ir 99 432 bruto nopelnītajās prēmijās.

Bruto izmaksātajās apdrošināšanas atlīdzībās, vislielāko summu ir samaksājusi A/S „Balta”, kura ir izmaksājusi 429 772 Ls lielas atlīdzības. Pārējām kompānijām šis rādītājs ir daudz mazāks. A/S „Baltikums” bruto izmaksātajās apdrošināšanas atlīdzībās ir izmaksājusi 63 955 Ls, A/S „BTA” – 151 829 Ls, A/S „Seesam” – 98 273 Ls, A/S „Gjensidige” – 43 000 Ls, A/S „Ergo” – 110 000 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” nav neko izmaksājusi atlīdzībās, A/S „Balva” – 150 857 Ls.

Piekritušajās atlīdzību prasībās A/S „Gjensidige” ir vislielākais rādītājs, kas ir 674 430 Ls, nākošie lielākie rādītāji ir A/S „BTA” un A/S „Balta”, attiecīgi 397 006 Ls un 455 967 Ls. A/S „Ergo” piekritušās atlīdzību prasības sastāda 340 000 Ls apjomu. Pārējām apdrošināšanas sabiedrībām piekritušās atlīdzību prasības nepārsniedz 100 000 Ls, izņemot A/S „Baltikums” – 104 981 Ls.

3.4 grafiks

Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana 2009. gadā⁵²

⁵² Autora sastādīts, dati ņemti no apdrošināšanas sabiedrību mājas lapām

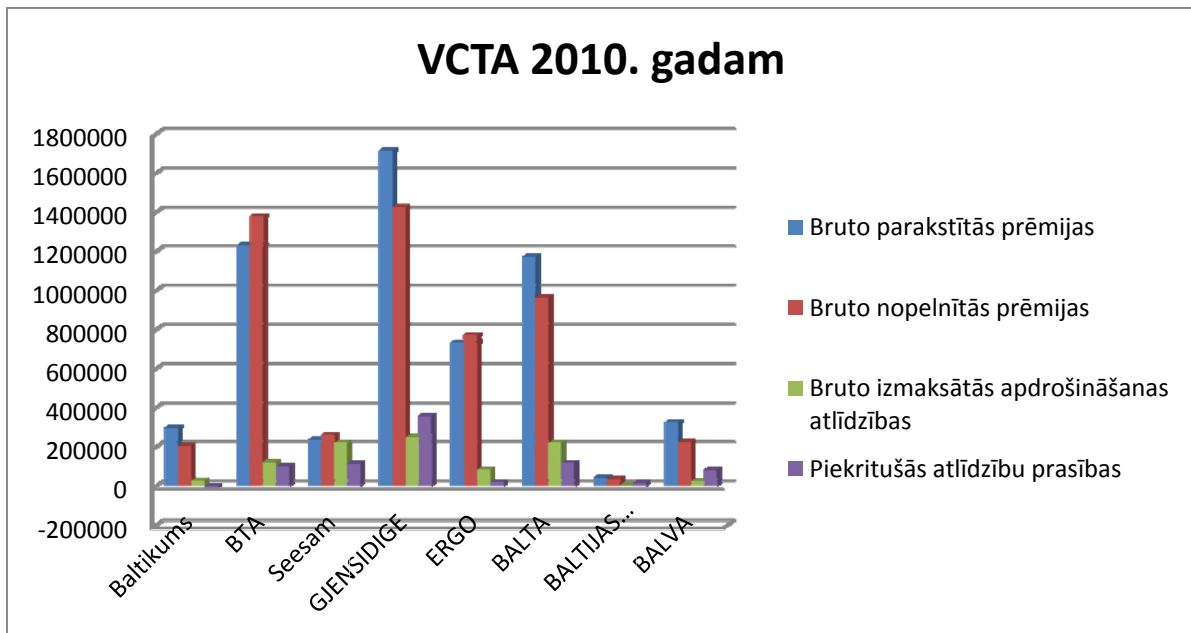
Parakstīto prēmiju apjoms, 2009. gadā, trīs sabiedrībām ir līdzīgs, A/S „BTA” tās ir 1 276 000 Ls, A/S „Gjensidige” – 1 346 000 Ls un A/S „Balta” ar 1 246 989 Ls lielām parakstītajām prēmijām. Ar 783 000 Ls lielām parakstītajām prēmijām A/S „Ergo” ir ceturrtā lielākā. Pārējām apdrošināšanas sabiedrībām bruyto parakstītās prēmijas ir ievērojami mazākas. A/S „Baltikums” – 174 857 Ls, A/S „Seesam” – 231 274 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 38 485 Ls un A/S „Balva” ir saņēmusi 294 955 Ls lielas parakstītās prēmijas.

Bruto nopelnītajās prēmijās dominē A/S „BTA” un A/S „Gjensidige”, attiecīgi 1 492 000 Ls un 1 169 000 Ls bruto nopelnītajās prēmijās, nākošās divas sabiedrības, kurām ir augsti rādītāji nopelnītajās prēmijās, ir A/S „Ergo” un A/S „Balta”, kur attiecīgi ir 912 000 Ls un 754 683 Ls nopelnītajās prēmijās. Pārējām kompānijām bruto nopelnītās prēmijas ir salīdzinoši zemas, kā, piemēram, A/S „Baltikums” – 182 801 Ls, A/S „Seesam” – 333 666 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 29 644 Ls un A/S „Balva” kur bruto nopelnītās prēmijas sasniedz 315 884 Ls.

Bruto izmaksātajās atlīdzībās visām kompānijām ir ļoti līdzīgi rādītāji, kur A/S „BTA” ir izmaksājusi visvairāk atlīdzību, jeb, 267 000 Ls. Par 2 000 Ls mazāk ir izmaksājusi A/S „Balta”, attiecīgi 265 742 Ls. Nākošā kompānija, kas ir izmaksājusi atlīdzībās trešo lielāko summu ir A/S „Gjensidige” – 209 000 Ls. Pārējām kompānijām bruto izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības nesasniedz pat 100 000 Ls sliekšni, izņemot A/S „Balva”, kur izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības sastāda 150 210 Ls.

Piekritušajās atlīdzību prasībās vislielākais īpatsvars ir A/S „Gjensidige” – 566 000, pārējām kompānijām piekritušās atlīdzību prasības ir līdzīgā līmenī. A/S „Baltikums” – 80 329 Ls, A/S „BTA” – 94 000 Ls, A/S „Seesam” – 120 956 Ls, A/S „Ergo” – 127 000 Ls, A/S „Balta” – 148 964 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 4571 Ls un A/S „Balva”, kurai piekritušās atlīdzību prasības ir 75 459 Ls.

Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana 2010. gadā

Bruto parakstītajās prēmijās visvairāk ir saņēmusi A/S „Gjensidige” – 1 717 000 Ls, pēc tam seko A/S „BTA”, kurai parakstītās prēmijas ir 1 232 000 Ls apjomā un trešā lielākā, pēc bruto parakstīto prēmiju apjoma, ir A/S „Balta” – 1 174 314 Ls. A/S „Ergo” ir vidējs parakstīto prēmiju rādītājs, tas ir 734 000 Ls. Pārējām apdrošināšanas kompānijām parakstīto prēmiju rādītājs ir salīdzinoši zems, kā, piemēram, A/S „Baltikums” – 299 978 Ls, A/S „Seesam” – 237 688 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 44 511 Ls un A/S „Balva”, kurai ir attiecīgi 326 698 parakstītajās prēmijās.

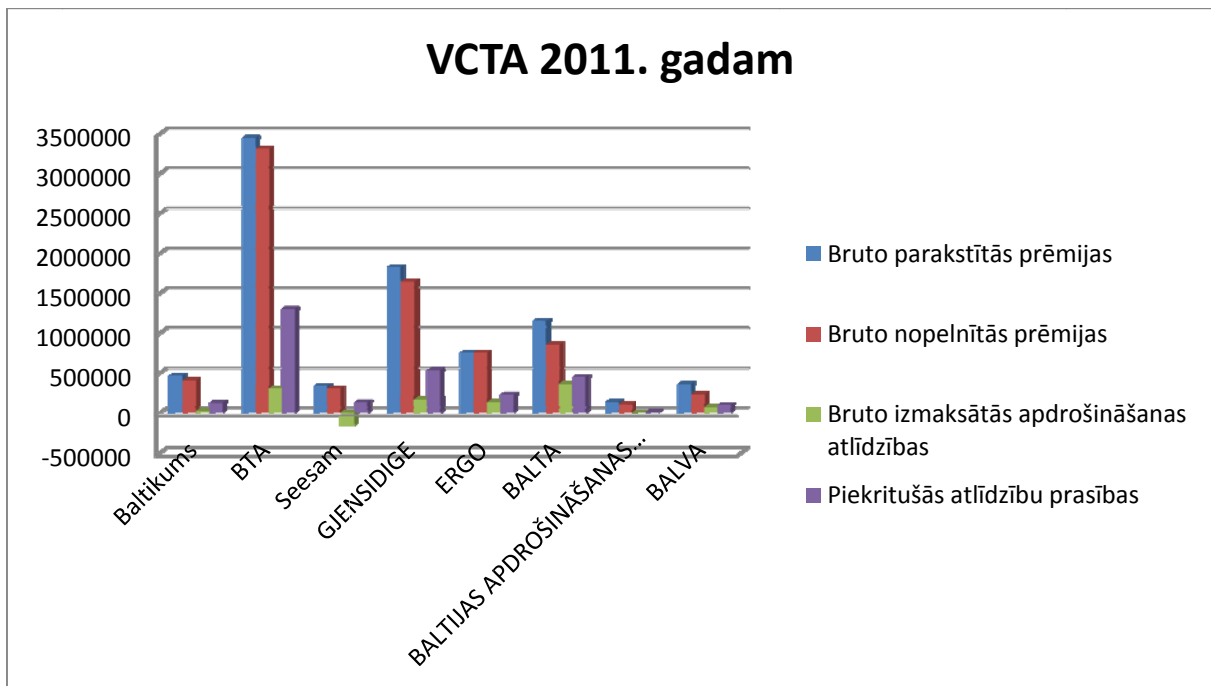
Bruto nopelnītajās prēmijās visvairāk ir nopelnījusi A/S „Gjensidige” – 1 427 000 Ls, otra lielākā nopelnīto prēmiju summa ir A/S „BTA”, kur tā attiecīgi ir 1 380 000 Ls. Trešā lielākā nopelnītā prēmija ir A/S „Balta” – 963 883 Ls, kā arī A/S „Ergo” ir samērā liela nopelnītās prēmijas attiecība – 773 000 Ls. Pārējām četrām kompānijām bruto nopelnītās prēmijas ir salīdzinoši mazas, kā A/S „Baltikums” – 206 982, A/S „Seesam” – 262 932 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 35 886 Ls un A/S „Balva” – 225 815 Ls nopelnītajās prēmijās.

Bruto izmaksātajās atlīdzībās rādītāji apdrošināšanas sabiedrībām ir līdzīgi, tomēr visvairāk bruto izmaksātajās apdrošināšanas atlīdzībās ir izmaksājis A/S „Gjensidige” – 251 000 Ls. A/S „Baltikums” ir izmaksājis 28 323 Ls, A/S „BTA” – 123 000 Ls, A/S „Seesam” – 224 020 Ls, A/S „Ergo” – 85 000 Ls, A/S „Balta” – 222 990, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 4 044 Ls un A/S „Balva” ar 26 125 Ls izmaksātām apdrošināšanas atlīdzībām.

Piekritušās atlīdzību prasības šoreiz arī ir vairāk A/S „Gjensidige” – 359 000, pārējām kompānijām piekritušās atlīdzību prasības ir aptuveni vienādas, tātad, A/S „Baltikums” - - 13211 Ls, A/S „BTA” – 101 000 Ls, A/S „Seesam” – 115967 Ls, A/S „Ergo” – 21 000 Ls, A/S „Balta” – 118 309 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 16 864 Ls un A/S „Balva” – 83 569 Ls.

3.6 grafiks

Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana 2011. gadā

Bruto parakstītajās prēmijās visvairāk ir saņēmusi A/S „BTA”, kurai parakstītās prēmijas sastāda 3 445 000 Ls lielu summu. Otra lielākā starp parakstītajām prēmijām ir A/S „Gjensidige”, kurai ir 1 827 000 Ls liela parakstīto prēmiju summa. Pārējām kompānijām bruto parakstītās prēmijas ir salīdzinoši mazākas, nekā iepriekš nosauktajām kompānijām. A/S „Balta” – 1 151 788 Ls, A/S „Ergo” – 755 000 Ls, A/S „Baltikums” – 467 502 Ls, A/S „Seesam” – 336 750 Ls, A/S „Apdrošināšanas nams” – 139 635 Ls un A/S „Balva” ar 363 801 Ls lielām parakstītajām prēmijām.

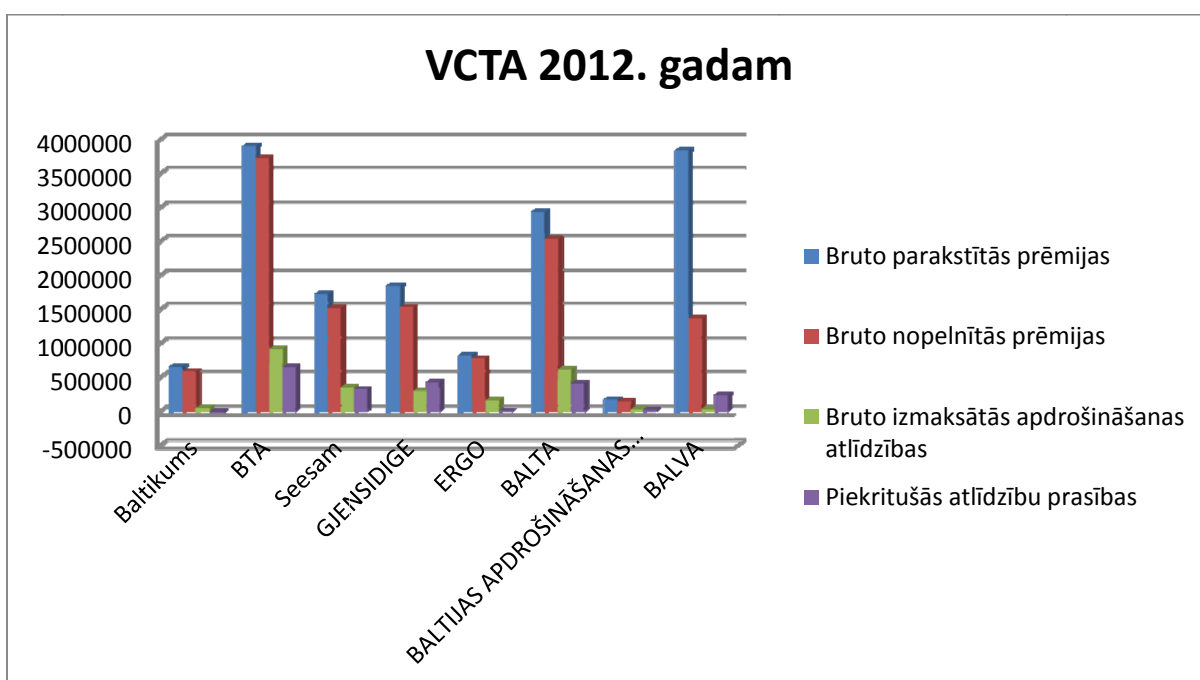
Bruto nopelnītajās prēmijās visaugstākais rādītājs ir A/S „BTA” – 3 311 000 Ls, otra lielākā nopelnīto prēmiju summa ir A/S „Gjensidige” – 1 647 000 Ls. Pārējām kompānijām bruto nopelnīto prēmiju summa ir daudz mazāka, kā iepriekšminētajām kompānijām. A/S „Baltikums” – 409 486 Ls, A/S „Seesam” – 307 051 Ls, A/S „Ergo” – 755 000 Ls, A/S „Balta” – 857 605, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 110 499 Ls un A/S „Balva”, kas ir nopelnījusi 238 134 Ls prēmijās.

Bruto izmaksātajās apdrošināšanas atlīdzībās vislielāko apjomu, starp esošajām kompānijām, ir izmaksājusi A/S „Balta” – 365 046 Ls, pēc tam seko A/S „BTA”, kura izmaksā apdrošināšanas atlīdzībās 307 000 Ls. A/S „Baltikums” – 26 957 Ls, A/S „Seesam” – 155 761 Ls, A/S „Gjensidige” – 166 000 Ls, A/S „Ergo” – 135 000 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 275 Ls un A/S „Balva” – 73 948 Ls.

Piekritušajās atlīdzību prasībās, 2011. gadā, vislielāko rādītāju uzrāda A/S „BTA”, kur piekritušās atlīdzību prasības ir novērtētas ar 1 301 000 Ls. Pārējām kompānijām piekritušo atlīdzību prasības ir daudz mazāku summas izteiksmi, tātad, A/S „Baltikums” – 126 929 Ls, A/S „Seesam” – 131 998 Ls, A/S „Gjensidige” – 538 000, A/S „Ergo” – 228 000 Ls, A/S „Balta” – 451 051 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 7 348 Ls un A/S „Balva” – 97 539 Ls.

3.7 grafiks

Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana 2012. gadā

Ir trīs izteiktas kompānijas, kurām bruto parakstītās prēmijas ir vairāk, kā pārējām kompānijām, tās ir A/S „BTA” ar 3 903 000 Ls lielām parakstītām prēmijām, A/S „Balta” ar 2 936 997 Ls lielām parakstītām prēmijām un A/S „Balva” – 3 838 706 Ls. Pārējām kompānijām ir salīdzinoši mazāk parakstīto prēmiju skaits. A/S „Gjensidige” – 1 848 000 Ls, A/S „Seesam” – 1 724 313 Ls, A/S „Ergo” – 827 000 Ls, A/S „Baltikums” – 660 237 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 171 962 Ls.

Bruto nopelnītajās prēmijās lielākā kopsumma ir A/S „BTA” – 3 725 000 Ls, otra lielākā kompānija nopelnīto prēmiju apjomā ir A/S „Balta” – 2 538 615 Ls. Tad seko trīs kompānijas, kurām ir līdzīgi nopelnītās prēmijas rādītāji, tās ir A/S „Gjensidige” – 1 533 000 Ls, A/S „Seesam” – 1 517 448 Ls un A/S „Balva” – 1 373 773 Ls. Nākošajām divām kompānijām ir vismazāk nopelnīto prēmiju, tās ir A/S „Baltikums” ar 588 633 Ls lielām nopelnītajām prēmijām un A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” ar 151 720 Ls lielām nopelnītajām prēmijām.

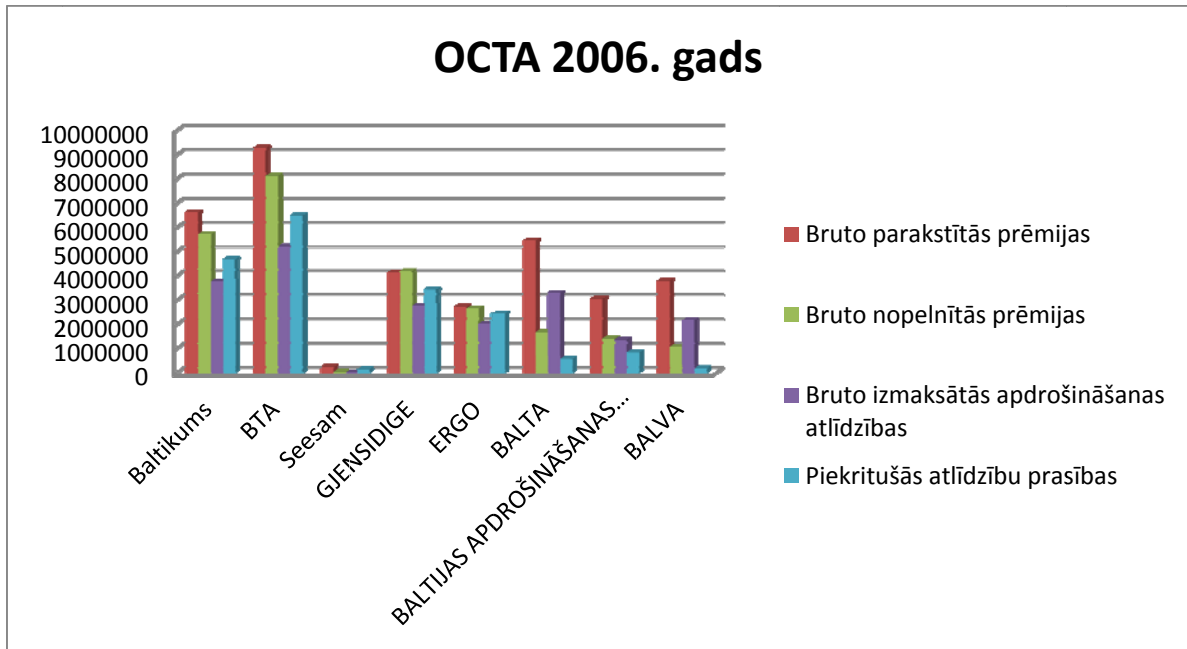
Bruto izmaksātajās apdrošināšanas atlīdzībās vislielāko summu ir izmaksājusi A/S „BTA” – 924 000 Ls, tad seko A/S „Balta”, kura ir izmaksājusi 618 619 Ls lielas atlīdzības. Nākošajām trim kompānijām ir vidēji rādītāji izmaksātajās apdrošināšanas atlīdzībās, tās ir A/S „Ergo” – 166 000 Ls, A/S „Gjensidige” – 303 000 Ls un A/S „Seesam” – 353 833 Ls. Pēdējām trim kompānijām bruto izmaksāto apdrošināšanas atlīdzību skaits ir vismazākais, tās ir, A/S „Baltikums” – 53 968 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 29 091 Ls un A/S „Balva” ar izmaksātiem 37 197 Ls.

Piekritušajās atlīdzību prasībās vislielākais apjoms tiek sasniegts A/S „BTA” – 652 000 Ls. Pārējām sabiedrībām šis rādītājs ir līdzīgs. A/S „Baltikums” - -24131, A/S „Seesam” – 324 983 Ls, A/S „Gjensidige” – 428 000 Ls, A/S „Ergo” – 6000 Ls, A/S „Balta” – 414 141 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 20 247 Ls un A/S „Balva”, kurai piekritušās atlīdzību prasības sasniedz 242 337 Ls lielumu.

3.2 OCTA analīze

3.8 grafiks

Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku obligātā civiltiesiskā apdrošināšana 2006. gadā⁵³

Bruto parakstīto prēmiju apjomā visvairāk ir A/S „BTA”, kur parakstīto prēmiju sastāda 9 281 947 Ls. Otrs izteiktākais parakstīto prēmiju lielums ir A/S „Baltikums”, kur tas sastāda 6 629 205 Ls. A/S „Balta” parakstīto prēmiju apjoms ir 5 451 160 Ls. Nākošajām apdrošināšanas kompānijām parakstīto prēmiju lielums ir līdzīgs, tātad, A/S „Gjensidige” – 4 144 155 Ls, A/S „Ergo” – 2 729 326 Ls, A/S „Apdrošināšanas nams” – 3 059 042 Ls, A/S „Balva” – 3 799 567 Ls. Vismazāk parakstīto prēmiju ir A/S „Seesam”, kur tās sastāda tikai 247 508 Ls.

Bruto nopelnītajās prēmijās vislielāko summu ir saņēmuši A/S „BTA”, nopelnītajās prēmijās saņemot 8 127 604 Ls, nākošais lielākais nopelnīto prēmiju daudzums ir A/S „Baltikums”, kur tas sasniedz 5 177 269 Ls. Nākošā lielākā kompānija, pēc nopelnīto prēmiju apjoma ir A/S „Gjensidige” – 4 200 967 Ls. A/S „Ergo” nopelnītajās prēmijās saņēma 2 650 840 Ls, tad A/S „Balta” – 1 674 474 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 1 409 791 Ls, A/S „Balva” – 1 068 871 Ls. Vismazāk nopelnītajās prēmijās ir saņēmusi A/S „Seesam” tikai 32 083 Ls.

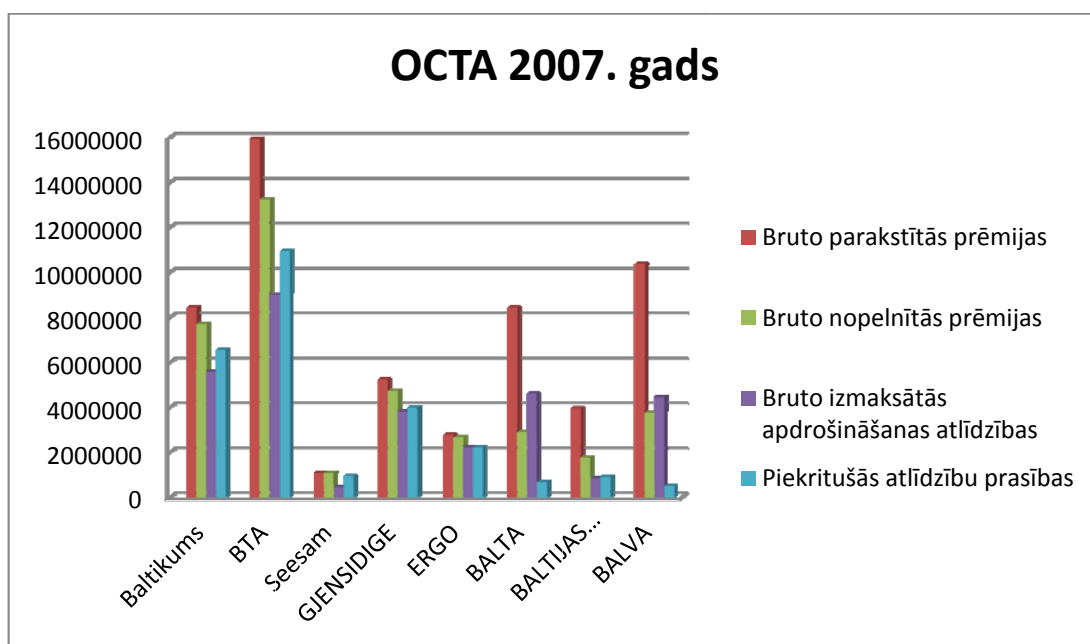
⁵³ Autora izveidots, dati ņemti no apdrošināšanas sabiedrību mājas lapām

Bruto izmaksātajās apdrošināšanas atlīdzībās visvairāk izmaksājusi ir A/S „BTA”, kur tās ir 5 207 999 Ls apjomā, pēc tam seko A/S „Baltikums”, kura ir izmaksājusi 3 769 906 Ls lielas atlīdzības. Nākošajām kompānijām bruto izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības ir, A/S „Gjensidige” – 2 770 828 Ls, A/S „Ergo” – 2 014 119 Ls, A/S „Balta” – 3 300 317 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 1 361 965 Ls, A/S „Balva” – 2 168 484 Ls. Vismazāk izmaksājusi apdrošināšanas atlīdzības ir A/S „Seesam” – 18 311 Ls.

Piekritušajās atlīdzību prasībās vislielākais apjoms ir A/S „BTA”, kur rādītāji ir sasnieguši 6 491 166 Ls lielumu, otri lielākie rādītāji piekritušo atlīdzību prasībās ir A/S „Baltikums” – 4 682 523 Ls. Nākošajām kompānijām piekritušās atlīdzību prasības ir: A/S „Gjensidige” – 3 433 955 Ls, A/S „Ergo” – 2 444 923 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 842 788 Ls, A/S „Balva” – 184 994 Ls. Vismazāk piekritušās atlīdzību prasības ir A/S „Seesam” – 143 159 Ls.

3.9 grafiks

Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku obligātā civiltiesiskā apdrošināšana 2007. gadā⁵⁴

Parakstīto prēmiju apjomā, vislielākā summa ir A/S „BTA”, kurai ir 15 931 296 Ls parakstītajās prēmijās, nākošās trīs lielākās kompānijas parakstīto prēmiju ziņā ir A/S „Balva” – 10 350 473 Ls, A/S „Balta” – 8 411 355 Ls un A/S „Baltikums” – 8 419 676 Ls. Pārējām sabiedrībām parakstīto prēmiju apjoms ir salīdzinoši mazāks, A/S „Gjensidige” – 5 215 000 Ls, A/S „Ergo” – 2 768 418 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 3 955 924 Ls, vismazāk parakstīto prēmiju apjoma ziņā ir A/S „Seesam”, tikai 1 086 882 Ls.

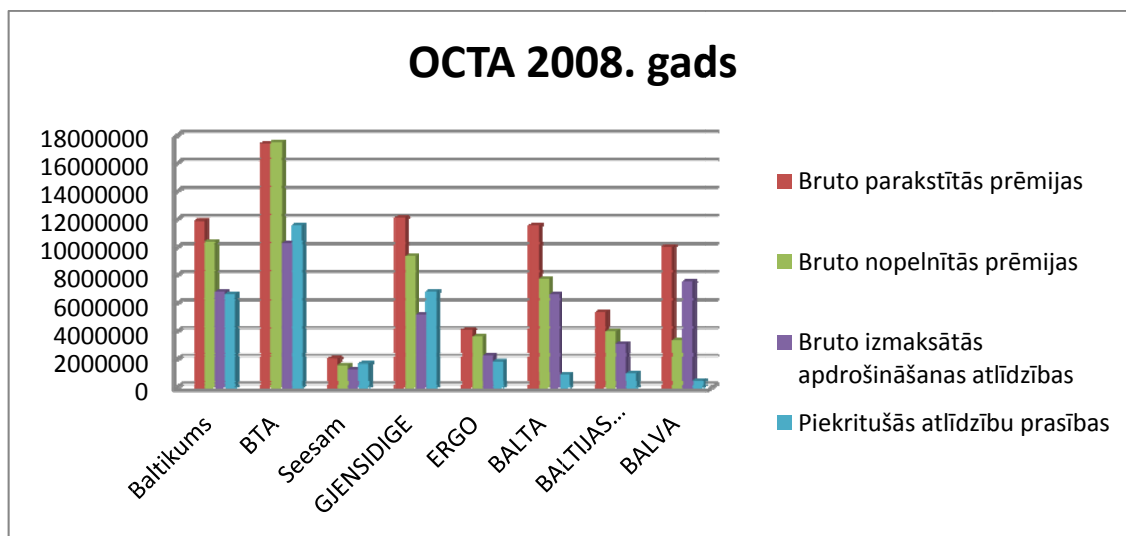
⁵⁴ Autora veidots, dati ņemti no apdrošināšanas sabiedrību mājas lapām

Bruto nopelnītajās prēmijās vislielākais apjoms ir A/S „BTA”, kurai, bruto nopelnītajās prēmijās ir saņēmusi 13 250 258 Ls, A/S „Baltikums” – 7 705 048 Ls. Izņemot divas iepriekšminētās sabiedrības, pārējās sabiedrībās bruto nopelnītajās prēmijās ir saņēmuši daudz mazāku summu, kā A/S „Gjensidige” – 4 735 000 Ls, A/S „Ergo” – 2 653 490 Ls, A/S „Balta” – 2 883 420 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 1 766 443 Ls, A/S „Balva” – 3 756 398 Ls. Vismazāk bruto nopelnītajās prēmijās ir saņēmusi A/S „Seesam” – 1 083 559 Ls.

Bruto izmaksātajās apdrošināšanas atlīdzībās vislielākais apjoms ir A/S „BTA”, kura ir izmaksājusi 8 978 928 Ls lielu summu. Pārējām kompānijām šis rādītājs ir daudz mazāks, kā A/S „Baltikums” – 5 580 560 Ls, A/S „Gjensidige” – 3 795 000 Ls, A/S „Ergo” – 2 211 498 Ls, A/S „Balta” – 4 592 083 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 820 792 Ls, A/S „Balva” – 4 454 170 Ls. Vismazāk izmaksājusi apdrošināšanas atlīdzībās ir A/S „Seesam” – 471 977 Ls

Piekritušajās atlīdzību prasībās vislielākais apjoms ir A/S „BTA”, kur tas ir 10 931 206 Ls liels, otrs lielākais rādītājs ir A/S „Baltikums”, tur piekritušajās atlīdzību prasībās parādās 6 545 525 Ls liela summa. Nākošajām kompānijām piekritušo atlīdzību prasību rādītājs ir daudz mazāks, kā iepriekšējām divām sabiedrībām, A/S „Gjensidige” – 3 970 000 Ls, A/S „Seesam” – 933 114 Ls, A/S „Ergo” – 2 226 269 Ls, A/S „Balta” – 679 114 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 906 744 Ls un A/S „Balva” – 505 635 Ls.

Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku obligātā civiltiesiskā apdrošināšana
2008. gadā⁵⁵

Bruto parakstītajās prēmijās vislielāko apjomu ir saņēmusi A/S „BTA”, kurai parakstītajās prēmijās ir ieguvusi 17 405 053 Ls, nākošās četras kompānijas bruto parakstīto prēmiju rezultāti ir bijuši vidēji, kā A/S „Gjensidige” – 12 136 000 Ls, A/S „Balta” – 11 570 440 Ls, A/S „Balva” – 10 057 786 Ls un A/S „Baltikums”, kurai parakstītajās prēmijās ir saņēmusi 11 894 097 Ls. Pēdējām trijām kompānijām parakstīto prēmiju lielums ir salīdzinoši mazs, kā A/S „Seesam” – 2 058 408 Ls, A/S „Ergo” – 4 137 000 Ls un A/S „Baltijas apdrošināšanas nams”, kurai parakstītās prēmijas ir sasniegušas 5 364 693 Ls lielumu.

Bruto nopelnītajās prēmijās izceļas trīs sabiedrības, A/S „BTA”, kura ir nopelnījusi 17 521 146 Ls, A/S „Baltikums” – 10 428 245 Ls un A/S „Gjensidige” – 9 357 000 Ls. Pārējām sabiedrībām, nopelnītās prēmijas ir salīdzinoši nelielas, kā A/S „Seesam” ar nopelnītiem 1 593 312 Ls, A/S „Ergo” – 2 283 000 Ls, A/S „Balta” – 7 770 937 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 3 987 769 Ls, A/S „Balva” – 3 355 552 Ls.

Bruto izmaksātajās atlīdzībās vislielāko apjomu ir izmaksājusi A/S „BTA”, kura ir izmaksājusi 10 294 604 Ls. Pārējām kompānijām ir vidēji rādītāji, kā A/S „Baltikums” – 6 814 922 Ls, A/S „Gjensidige” – 5 198 000 Ls, A/S „Ergo” – 2 283 000 Ls, A/S „Balta” – 6 638 293 Ls, A/S „Baltijas apdrošināšanas nams” – 3 129 999 Ls, A/S „Balva” – 7 555 895 Ls, vismazāk izmaksātajās prēmijās ir izmaksājusi A/S „Seesam” – 1 302 095 Ls.

Piekritušajās atlīdzību prasībās lielākais rādītājs ir A/S „BTA” – 11 543 159 Ls, nākošajām divām sabiedrībām piekritušo atlīdzību prasību summa ir vidēja, salīdzinot ar A/S „BTA”, tātad, A/S „Baltikums” – 6 666 343 Ls un A/S „Gjensidige”, kurai piekritušās

⁵⁵ Autora izveidots, dati ņemti no apdrošināšanas sabiedrību mājas lapām

